SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ 3 - 17 Eylül 1990 Sayı 42 2500 LİRA

adımlar

TÜRKİYE BARIŞ İSTİYOR



1 Eylül Dünya Barış Gününü kutlarken Şiddetsiz Savaşsız Barış Dolu Günler Dileriz

Perinçek'in tutukluğu devam ediyor

Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi kararıyla tutuklu bulunan, kapatılan 2000'e Doğru Dergisi Genel Yayın Yönetmeni **Doğu Perinçek** "bölücülük propagandası yaptığı" gerekçesiyle DGM'de 25 yıl ağır hapis cezası istemiyle yargılanıyor.

Perinçek'in 29 Ağustos günü Diyarbakır DGM'de yapılan duruşmasında tahliye istemi reddedildi.

Duruşmayı Uluslararası Af Örgütünün Türkiye Masası Şefi **Helmut Oberdiek**, **İHD** Diyarbakır Şubes Başkanında katıldığı çok sayıda dinleyici izledi.

Mahkeme, duruşma sonucunda Perinçek'in İstanbul DGM'de yargılandığı davaların sonuçlarının öğrenilmesi içinde bu mahkemelere yazı yazılmasına ve tahliye isteminin reddedilmesine karar verdi.

Dayanışma Yükseliyor...

Doğu Perinçek'i bölücülük .... tutuklanmasına ve yargılanmasına Ulusal ve Uluslararası boyutta protesto ve Perinçek'le dayanışma yükseliyor. bilindiği gibi Düşünceye Özgürlük Koordinasyon Kurulunun (DÖKK) Perinçek'in serbest bırakılması için başlatmış olduğu kampanya çerçevesinde 27 Ağustos'ta Çağdaş Gazeteciler Derneği'nde bir basın toplantısı düzenlendi, basın toplantısına, Türkiye Birleşik Komünist Partisi Genel Sekreteri **Haydar Kutlu**, Sosyalist Partisi Genel Başkanı **Ferit İlsever** İnsan Hakları Derneği İstanbul Şube Başkanı **Emil Galip Sandalcı** Çağdaş Gazeteciler Derneği İstanbul 1 Şube başkanı **Koray Düzgören**, Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı **Münir Ceylan** ile **Edip Akbayram**, **Bilgesu Erenus**, **Arif Damar** ve **Nasih Nuri İleri**, **Musa Anterin** de aralarında bulunduğu sendikacı, sanatçı ve yazarlar katıldı.



KİTLE VE İLKE DERGİLERİ ESKİ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ. İLKER DEMİR:

KIZIMI GÖRMEK İSTEDİĞİM İÇİN...

Sevgili Meslektaşım,

6-20 Ağustos tarihli derginizde yayınlanan beninle ilgili yazı için teşekkür ederim. Yazısının kapsamı içerideki kendi arkadaşları için bile olsa, vermek istediği kültürün yaygınlaşmasını istemem itibariyle, derginizin yazarlarından Sayın **Yüksel Selek**'e de güzel yazısı için teşekkür ederim.

Benimle ilgili yazınızı, daha doğrusu yazıdaki bazı bilgi eksikliklerini düzeltmek istiyorum. Düzetmemin tekzip anlamında olmadığını söylememe gerek yok sanıyorum. Af Örgütü'nün açıklamalarındaki eksikler olduğu için, gerekli düzeltmeleri Af Örgütü'ne de yaptım. Ben 2 Nisan 1984'de yakalandım, yani on yıldır yatmıyorum. En erken 1993'te değil, 29.8.1998'de çıkacağım. Toplam "ceza"m 48 yıl 1 aydır. İşkence görme tarihim 14 Temmuz 1989 (Kurban Bayramı'nın 2. günüdür). İşkence gördüğüm günden başlamak üzere 10 gün hücre cezası çektirildim. İşkence görmenin nedeni, kızımın görüşe neden alınmadığını sormamın yanısıra, o aylarda cezaevinde kol gezen işkence ve baskıya karşı çıkmamam için susturma istekleridir. Nisan'daki açlık grevine * ben katılmadım ama katılanlara yapılan ağır işkencelere karşı çıkışım ve sürekliliği, "meyve"sini 14 Temmuz günü verdi. Açıkça intikam ve gözdağı içindi yapılan. Hücre cezasına itiraz edip işlem gören dilekçemde işkence duyurusu yapmış olmama, ceza bitiminden sonra doktordan "hasar tespiti" raporu alıp suç duyurusu yapmış olmama rağmen, yaklaşık 6 ay sonra dilekçelerimin akıbetini sorduğum Başsavcı, "Ne dilekçesi?" demişti. Suç duyurusu dilekçem idarece gönderilmemiş yani. Tekrar dilekçe verdim fakat delil yetersizliğinden malum akıbete uğradı.

Mücadelelerinizde başarılar dileyerek mektubumu bitiriyorum.

Selamlarım, sevgilerim ve saygılarımla.

* Geçen yılki Nisan açlık grevine cezaevinde bulunan yaklaşık 180 sol politik hükümlülerden yaklaşık 30 kişi katılmıştı.

adımlar'dan

❒ Hüseyin Çakır

Her Adımlar okuru, düşünsel ve politik gereksinimlerine yanıtlar bulabileceği, günlük politik faaliyetinde ona yardımcı olacak bir Adımlar bekledi ve bekliyor. Bu beklenti gerçekleşemediği içinyoğun eleştiriler geldi ve gelmeye devam ediyor. Bu güzel. Ancak tek başına yeterli değil. "Eleştirimi yaptım sorumluluğumu yerine getirdim" demekle iş bitmiyor. Aksine "eleştiri" bilincine varılan noktada iş yeni başlıyor. Eleştiri, bir tepki olmaktan çıkıp bilinçli tutum almaya yönelmelidir. Bu ise sorumluluk duymak, sorunları birlikte paylaşmak demektir.

Bizi en çok eleştiren cezaevindeki arkadaşımız Mirza Turgut 23 Ağustos günü gönderdiği mektubunda, "41 sayı henüz elime geçmedi. Eskiden hemencecik bayiden alıyorduk. Mümkünse dergi çıkar çıkmaz hemen postaya verin.

40. sayıda bazı değişiklikler gördüm. Eleştirilerim vardı bence şu an ki durumu çok iyi..." diyor.

Evet, 39. sayıdan bu yanı "dergi" olarak kimi değişiklikler yapmaya başladık, bu devam ediyor. Ancak bu sürecin daha da gelişmesi için Adımlar okurlarının çok yönlü olarak, desteği aşan katkısına ihtiyacımız var. Çünkü Adımlar'ın okurları pasif, izleyici değil. Adımlar'ın öznesidirler. O zaman bunun gereklerini yerine getirmek lazım.

Biliyorsunuz Dergi artık dağıtıma verilmiyor. Mektup ve telefonla bizi arayanlar Dergi'yi bulamadıklarını söylüyorlar. Biz onlara nerelerden bulabileceklerini söylüyoruz. Ya da abone olun diyoruz. Tabi ki bu tek başına yeterli değil. Adımların toplu gittiği yerlerdeki sorumlu arkadaşların gazete merkeziyle daha sıkı diyaloğu gerekiyor.

• • •

Dün yapılanlar eski düşüncesinden dolayı bir çok olumlu çalışma tarzı ve gelenek bir yana itiliyor. Eski yeni ayrımı yapılırken, eski genellikle tarihsel olarak yaşanmış sürecin bütünü olarak görülüyor. Zaman olarak yaşanmış sürecin bütünü olarak görülüyor. Zaman olarak eski ile diyalektik olarak eski farklı iki kavramdır. Diyalektik olarak eski olan; tarihsel ömrünü doldurmuş ve alışmış olandır. Zamansal olarak eski ise, bir saat, bir dakika öncesi bile eskimiştir.

• • •

"Eskiden" meydanlarda, istasyonlarda, Pazarlarda, sokaklarda, toplu olarak gazete, dergi satışlarına çıkılıyordu. Abone kampanyası yapılıyor, herkes birbiriyle yarışıyordu. Bu "eskidi mi?" diye kendimize soralım. Bugün basın yasası, dağıtım alanında oluşan tekeller nedeniyle solcuların dergi gazete çıkartması için servet gerekiyor. Düşüncelerimizi başka biçimlerde duyurabilmenin araçlarını yaratamamışsak o zaman, meydanlarda, satış yapmak ve bu olumlu geleneğimizi yeniden canlandırmak gerekiyor. Kuşkusuz kimi eksiklikler olmuştur. bugünde olacaktır. İş yapan herkes eksiklik ve hata yapar. Kötü olan hata yapmaktan korkup hiç bir şey yapmamaktır.

Adımlar Dergisi, sizi bekliyor.

❒ Su Basın Yayın ve Ticaret A.Ş. adına Sahibi: **Zülfü Dicleli** ❒ İşletme Müdürü: **Ayten Şengör** ❒ Yazı İşleri Müdürü: **Hüseyin Çakır** ❒ Yönetim Yeri: Peykhane Sokak No: 44 Kat: 4 Sultanahmet - İstanbul / Tel: 516 97 65 Fax: 516 11 79 ❒ Baskı: Paşahan Matbaası

TBKP İZMİR İL BAŞKANI NİHAT OKAL:

"Demokrasi Kampanyasına, Girişim ve İnsiyatiflerle Hazırlanıyoruz"



İzmir İl Örgütü politik durumu ve partimizin önünde duran görevleri dikkate alarak, ülkenin politik gündemine müdahale edici tutumunu, Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişiminin faaliyetleriyle uyumlu bir şekilde yürütmeye azami dikkat gösterecektir.

-İzmir'de TBKP'yi kurdunuz. Tabelayı astıktan sonra çevrenizin tepkisi ne oldu?

Okal: İzmir Parti Örgütü 8 Ocak'ta 33 kişinin, TBKP'nin yerel yöneticileriyle yaptığı basın açıklamasıyla tanışmış oldu. Gözaltı ve 2.5 aylık tutukluluktan sonra değişik çevreler geçmiş olsun dileğinde bulundular. Basın TBKP'yi aradığı zaman bizi buluyordu. Bu nedenle İzmir İl Örgütü'nün açılışı doğal ve yoğun bir ilgiyle karşılandı. 70 yıllık bir yasaktan sonra ilk komünist partisinin açılışına partili partisiz büyük bir kalabalık katıldı. Daha sonra komşularımızdan ve değişik semtlerin demokrat muhtarlarından, kooperatiflerinden, demokratik örgütlerden kutlamaya geldiler.

-İl yönetimi olarak önünüze koyduğunuz ve yapmak istediğiniz acil işler nelerdir?

Okal: İzmir İl Örgütü politik durumu ve partimizin önünde duran görevleri dikkate alarak, ülkenin politik gündemine müdahale edici tutumunu, Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişiminin faaliyetleriyle uyumlu bir şekilde yürütmeye azami dikkat gösterecektir. Bu yaklaşım tarzıyla 21 Temmuz 1990 günü Sosyalistlerin Birlik Partisi Hazırlık Kurultayı'nın aldığı kararları yaşama geçirecek, "Türkiye'nin politik gündemine, kampanyalarla müdahale edilmesi" kararını yerel çalışma programına almış bulunmaktayız. Demokrasi kampanyasına, Girişim ve İnsiyatiflerin aldıkları kararlar doğrultusunda hazırlanıyoruz.

İkincisi, önümüzde kongre süreci var. Bu sürecin sağlıklı yapılabilmesi için; geçmiş TİP-TKP üyelerine, partiden istifa etmiş yada fiilen çekilmiş yoldaşlara, yasal statüsü nedeniyle üye olmayanlara katılım için mekanizmalar yaratmaya özen gösterilecektir. Yeniden ve sürecin her aşamasında tek tek yada topluca görüşmeler yapmaya, konsensuslar oluşturmaya gayret edilecektir.

Üçüncü olarak İzmir'in yerel sorunlarına daha bugünden çözümler üretmeye gayret edeceğiz. Bunlardan İzmir Körfezi'nin bataklığa dönüştürülmesi, Nif Çayının kirliliği, su sorununun çözülemediği bazı semtler, çöp sorunu, termik santralın danıştay kararına rağmen yapılmaya çalışılması vb. sorunlar acil sorunlar olarak duruyor.

-Birlik süreci, program ve tüzük tartışmalarıyla devam ediyor. İzmirde ne tür çalışmalar yapıyorsunuz, zorluklarınız nelerdir?

Okal- Bu soru çok önemli. Bir değerlendirme yapacak olursak, Birlik Girişimleri gerekli performansı gösteremediler. Topralanmakta zorlanıyorlar. Tüzük- Program tartışmaları diğer çalışmalar merkezi koordinasyon çalışmalarıyla uyumlu gitmiyor. Burada bir iletişim eksikliği ve kopukluk var. Tabiki bunların değişik nedenleri var. Ama önemli olan eksiklik ve zayıflıkları tesbit edip gerekli politik yaklaşımları ortaya çıkartmalıyız yani bu durumu aşabilmek için neler yapılmalıdır? Soruyu böyle formüle ederek çözümler üretebiliriz. Sevindirici bir yan İzmir'deki Yerel Girişimler geçtiğimiz günlerde Demokrasi Kampanyası ve onun ilk etabı olan **1 Eylül Dünya Barış günü**'nde etkinlikler yapmayı tartışıp somut kararlar almaya yöneldiler.

Bizler de Birlik girişimlerinin birer üyesi olarak sorunların aşılması yönünde çabalarımızı sürdürüyoruz.

-İzmir ilçelerinin kuruluşu sizce ne zaman tamamlanır.

Okal: İzmir **Konak** ilçesi kuruldu. **Karşıyaka** ilçesinin başvurusunu yaptık içinde bulunduğumuz hafta **Bornava** ilçesinin kuruluşunu tamamlamayı düşünüyoruz. Bu durumda en geç Eylül'ün ilk haftasında kuruluşlarımız tamamlanmış olacaktır.

TBKP İl ve İlçe Örgütlerinin Savaşa Hayır Eylemleri Sürüyor



Adımlar Haber Merkezi'ne ulaşan bilgilere göre ve ilçelerde savaşa karşı toplantılar yapılıyor, siyasi partiler, sendikalar ve diğer mesleki kuruluşlar ziyaret ediliyor. Bildiriler dağıtılıyor.

TBKP il ve ilçeleri yaptığı üye toplantılarında savaş sorunu ve Türkiye'nin Körfez krizindeki tutumu üstüne tartışmalar düzenlediler.

İstanbul'da Beykoz, Eminönü, Zeytinburnu, Bakırköy, Ümraniye ilçe örgütleri; İzmit, izmir, Gaziantep, Adana il örgütleri bildiri dağıttılar. İllerindeki siyasi parti ve meslek kuruluşlarıyla birlikte basın toplantıları düzenlediler. Savaşa karşı her örgütün ve kişinin eylemli harekete geçmesi çağrısında bulundular.

Bakırköy ilçe Örgütü 26 Ağustos günü Bakırköy Özgürlük Meydan'ında "kefenli gösteri" düzenledi. "Ölmek İstemiyoruz-Yaşamak İstiyoruz" yazılı kefen giyen TBKP'liler hazırladıkları basın açıklamasını okudular. Çevredeki halkın ilgiyle izlediği gösterinin bitiminde Polis gösteriye katılanları önce Bakırköy Karakoluna, daha sonra Gayrettepe'ye siyasi şubeye götürdü. Aralarında İlçe Başkanı ve Sekreterin de bulunduğu TBKP'liler bir gün gözaltında tutultuktan sonra serbest bırakıldılar.

Adımlar Kartal Temsilcisine 4 yıl ağır hapis cezası

Adımlar'ın Kartal Temsilciğinin 19 Mart 1989 günü Kartal Belediye salonunda yapılan açılışında bir konuşma yapan Adımlar Temsilcisi **Mehmet Malkaş**'ın hakkında İstanbul 1 nolu DGM'de bölücülük yaptığı gerekçesiyle dava açılmıştı.

Mehmet Malkaş yaptığı konuşmada, "Irak'tan gelen Kürtlere baskı yapıldığını, dile getirdiği, Türkiye'nin doğu bölgesinde bulunan Kürt halkı üzerine baskı yapıldığı doğuya giderek herkesin bunu görebileceğini dile getirdiği". Bu konuşmasıyla bölücük yaptığı ileri sürülerek 142-3'ten 4 yıl iki ay ağır hapis cezasına çarptırıldı.

KİMLİK ARAYIŞI

Düşünülen partinin sosyal demokrasiden, hele ülkemizdeki konumlanışıyla ve duruşuyla bu akımdan oldukça farklı olacağı söylenebilir. Büyük ölçüde doğrudur bu. Yine de, varsayılan ana ayrımın bugünden çok, geçmiş ve gelecekten türetilmiş olduğunu sanıyorum.

❑ Celal A. Kanat

Günümüzde yalnızca "marksistler" değil, tüm insanlık her konuda derin bir arayış içinde bulunuyor. Eski araçlar, eski tarzlar, eski mekanizmalar, hatta eski amaçlar ne gereksinimleri karşılayabiliyor, ne de gerçekliğe denk düşüyor. "Sol" da yeni parti arayışı tam da bu koşullarda başlıyor ve süreç geliştikçe, daha önceden hiç düşünülmemiş, sorgulanmamış ya da öngörülmemiş yanlar ortaya çıkıyor. Dolayısıyla, şimdilik yalnızca "bugünkü gelecek"ten söz edebilmenin koşulları var ve bu da, yargılar üretilmesini, tartışmanın tüketilmesini önemli oranda önlüyor. Aşağıdaki notlar da bu optikle okunmalıdır.

Eski Eleştirilere Yeni Değerler Biçmek

"Marksistler" insanlığın tüm yazılı tarihinin bir sınıf savaşımları tarihi olduğunu ve özünde, toplumların itici gücünün üretim ilişkileriyle üretici güçler arasındaki çelişkiden kaynaklandığını öngördüler. Daha ileri toplumsal-ekonomik formasyonların kendi öncellerinin yerini alması kaçınılmazdı ve bu yeralış momenti, kaçınılmazlıkla, toplumsal bir devrimi karakterize edecekti. Sonuçta, biçimsel ve yöntemsel açıdan geniş bir özgürlükler yelpazesine sahip olsalar bile, öz/içerik bakımından toplumların gelişimi nesnel yasalarla belirlenmiş, determinist bir çizgi izlemek durumundaydı.

Bu açıklayış tarzı insanlığın geçmişini anlamakta ve anlatmakta kuşkusuz büyük kolaylıklar sağladı ve belli koşullarla, soyutlanmış modeller bazında, bugün de sağlamaya devam edebilir. Ne var ki, temel anlayışlarını önemli ölçüde 19. yüzyılın ortalarında Avrupa'da gelişen süreçlerde üretmiş ve ancak, köklü modifikasyonlarla, düzeltimlerle bu mekânın ve zamanın dışına taşınlabilmiş olan bu tarz artık günümüz dünyasına açıklayıcı yorumlar getirmekte eksik kalıyor. Bu eksikliğin tarihsel geriplanını kavrayabilmek için, anılan düzeltimlerin yalnızca genel kabul görenlerini değil, dışlananlarını ve "fantastik" sayılanlarını da anlamak zorunlu olmaktadır. Kendi çağlarında Marks ve Engels'in de böylesi düzeltimlere gittikleri biliniyor. Lenin çok daha radikal düzeltimler yapıyor ve doktrine kendi adını ekletiyor. Stalin ve Mao da oldukça derin değişiklikler getiriyorlar ve konumlanışları gereği, onlar da genel kabul görüyorlar. Genel kabul görmeyen ve yakın zamanlara dek, resmi anlayış tarafından "fantastik" olarak algılananlar ise Bernstein, Bauer, Kautsky, Struve, Lüksemburg, Lukacs, Gramsci, Trotsky, vb. oluyor.

Bu yeniden değerlendirmeyi yalnızca bir tarih ilgisiyle motive etmediğimi söylemeliyim. Düşünsel ve eleştirel bir genleşme için de bunu kaçınılmaz görmekteyim. Kendi konjonktürlerinde, kendi düzlemlerinde "genel kaltk" sayılamayacak ölçüde, içkin talihsizliklerle yüklü bulunan Kautsky'nin diktatorya-demokrasi tartışmasını, Bernstein'ın ortodoks determinizmden kopuşunu, Baure'in federatif örgüt modelini ve bunu önkoşullayan ulusallık anlayışını az çok bilmeksizin, herşey bir yana, Leninci alternatifi tam olarak algılayabilmek de, ondan kopuşu, onu aşmayı gerçekleştirebilmek de olanaksızdır. Ve bu kopuş bu aşma sağlanmadan, yeni bir model üretmek bence ne gerekli, ne de gerçekleşebilirdir.

Determinizmin Sınırları

Leninizmin aşılması, ancak birkaç düzlemde ve eşzamanlı olarak yapılabilirse olanaklıdır. Bunların en bellibaşlıları da örgüt, sınıf ve öncülük anlayışı, demokratizm ve çoğulculuğa yaklaşım, emperyalizm ve ulusallık öğretileridir. Ama bütün bunlarda, Lenin'i de önceleyen marksist determinizme eleştirel yaklaşım belirleyici önem taşıyor. Bu önem diyalektik determinizmin hem kuram, hem pratik, hem yöntembilim, hem epistemoloji alanıyla bağlantılı olarak, doktrindeki öğretilerin arakesitlerini örmüş olmasından kaynaklanmaktadır.

Marksist determinizm bir yanıyla bu kuramın en zayıf, bir yanıyla da en güçlü noktasını oluşturuyor ve zaman içinde, "güçlü yan" aleyhte öğeyi beslemeye hizmet etme eğilimine giriyor. 19. yüzyıl ortalarında devrimci atılıma geçmenin ilk sınavlarını vermeye başlayan proletarya için, her alanda öngörülmüş hedefler, amaçlar ve basamaklar gerekiyor. Fabrika disiplininden geçen proletarya bir amaçlar, araçlar ve mekanizmalar sistematiği arıyor ve kararlılık bekliyor. Ütopik sosyalistler ve fabiancılarda eksik olan iletişim ve özgüveni marksizm proletaryaya adeta zerk ediyor. Bu bağlamda da, "Türk öğün, çalış, güven" deyişiyle, "İnsanlığın geleceği proletaryanın ellerindedir" önermesi arasında hiçbir epistemolojik ayrım bulunmuyor.

Kuşkusuz, determinizmi koşullayan bir başka öğe daha vardır: Marksizmin doğa bilimleriyle ve özgül olarak da fizikle, sanıldığından çok daha sıkı olan ilintisi. Lenin, felsefi başyapıtı olan **Materyalizm ve Empriokritisizmi**, fizikteki yeni bulguların machcı yorumuna karşı kaleme alıyor... Kısacası, diyalektik materyalizmini bir gözü net bir şekilde fiziğe bakmaktadır. Oysa, fizik 19. yüzyıl başlarında Laplace'ın, Newton'a dayanarak, "evrenin bütünüyle belirlenebilir olduğu" önermesiyle yol alıyor. Laplace, önermesini, herşeye hükmeden benzeri yasaların varlığı tezine dek götürüyor ve bu tez, örtük bir şekilde tanrıyı dışladığından, maddeci çevrelerde geniş bir sahipleniş buluyor. Fizikte de, 20. yüzyıl başlarına dek, tartışmalara konu olmakla birlikte, önemini koruyor. Marksizm-Leninizmin temel felsefi önermeleri de, epistemolojik arakesit nedeniyle öteki öğretileri de bu ışık altında şekillenmiş olmalıdır. Ne var ki 1926'da ünlü fizikçi Heisenberg, Planck'a dayanarak, temel belirsizlik ilkesini ortaya atmakta ve 1920'lerde, klasik mekanik yerini kuantum mekaniğine bırakmaktadır. Ama, bu bulguları işleyecek bir otorite artık yoktur.

Bütün bunların anlamı, Leninizmin (ve determinizmin) öncesiz sonrasız ve mutlak bir şekilde yanlış olduğu değil, özgül bir dönemin özgül bir kuramı ve pratiği olduğudur. Tıpkı, çekim alanlarının zayıf, hızların sınırlı, enerjilerin ve kütle boyutlarını "alışılmış" olduğu ortamlarda klasik mekaniğin hâlâ açıklayıcı olabilmesi gibi; toplumların (ve dünyanın) özgül bir boyutunda da Leninizm meşru gerekçeler kazanabiliyor, sıcak ve soğuk savaşlar dönemindeki kapitalizmin meşru bir alternatifi olabiliyor.

Kavramların Yeniden Tanımlanması Zorunluluğu

Böylesine köklü ve kapsamlı anlam kaymaları veriliyken, yine de, adına ne denilirse denilsin ("marksizm", "sosyaliz" ya da başka birşey) bir sistematiğin var olduğu ve (biraz daha pervasızlıkla) hep var olmaya da devam edeceği ileri sürülebilir. Kendi hesabıma ben bunu, kuramsal olmaktan çok, yöntembilimsel ve pratik düzlemin bir kolaylığı gibi görmek eğilimindeyim. Bu çerçevede, "marksist" bir parti arayışından da söz etmek pekâlâ olanaklıdır. Hatta, kendi referans alanında bu anlatım, "bütün toplumsal yaşamın esasında pratik olduğunu"nu dile getiren ünlü VIII. Tez ışığında ve insanlığın her tür baskı ve yabancılaşmadan kurtuluşunu öngören, somut durumların somut çözümlemesine dayalı bir düşünsel sistematik akılda tutularak, kuramsal öncüllere de sahip kılınabilir. Ancak, bunun ortodoks yorumdan çok ayrı birşey olduğu da açıktır.

Modern teknolojinin ana hücresi olan bir mikrochip'in "değeri" içinde canlı emeğin payının %15'i aşmadığı, "değişmeyen sermaye"nin (kendisinde somutlaşmış değeri parça parça aktarmaya ek olarak) değer oluşumuna da etkin biçimde katıldığı (tam otomasyon, karar üreten düzenekler, geliştirilmiş robotik), üretim kolektifinin hem maddesel, hem de düşünsel olarak çözüldüğü ve bunun sonucunda, disipline edilmiş, paramiliter örgütlenme tarzlarına yatkın, otorite arayışı içinde olan klasik proletaryanın tarihe karıştığı, vb. koşullarda, marksizmi (ya da adı farklı olan, başka birşeyi) bu değişimlerden hiç etkilenmemiş, kendi temelleri üzerinde, hiç dokunulmadan yaşabilecek bir tümlük gibi görmeye devam etmek herhalde kaba bir fanatizmin ötesine geçmeyecektir.

Ayrıca, bana göre, "marksist" parti topyekün kurtuluşun genel öğretisine dönüştürülerek, daha geniş bir sistematiğin altyapısının üretimine kendi katkısını yapmadan ve bu amaçla, farklı yorumlara sonuna dek açık olmadan, kendi marksistliğini de koruyamaz. Bu anlamda, belki de, "marksist" (Marxist) bir partiden çok, marksçı (marxian) bir partiden söz etmek daha yerinde olacaktır. Ve "marksist" partinin "marksist" olmayanlara da açık olması zorunluluğunun ana gerekçesi bu anlayışta saklıdır.

Klasik Proletaryanın mı, Çağdaş Üreticinin mi Partisi?

Yukarda özetlenen güçlüğü "işçi sınıfının partisi", "emek partisi", vb. türünden pratik nitelemelerle aşmak da bana göre olanaksızdır. Olsa olsa, karşımızdaki paradigma düzlemini değiştirmiş oluruz: sorunsaldan ise kurtulamayız. "İşçi sınıfı"ndan klasik proletaryanın anlaşılageldiği bir ortamda, pekçok bakımlardan tutuculaşmış bu katmana (O. Şahnazarov bu noktayı büyük bir cesaretle vurgulamaktadır) yollama yapmakla, kendi dönemini doldurmuş bir Leninizme yollama yapmanın hiçbir ayrımı yoktur.

Öte yandan, çağdaş üreticinin henüz eksik oluştuğu koşullarda, olup bitmiş (fait accompli) bir sınıf-kimliğini çağrıştıran anlatımların temelsizliği de ortadadır. Dolayısıyla, içeriğiyle ne anlatılmak istenirse istenilsin, şu anda "İşçi sınıfı"na nitel yollamalarla yetinmek olsa olsa tutuculuğun değirmenine su akıtabilir: Çünkü, ölmekte olana ve ölmemek için konumlarına sarılana yollama yapmakla eşdeğerdedir bu!

Adımlar'ın geçen sayısında Z. Dicleli, söylediği pekçok doğru arasında "devleti küçültmek" özlemini de dile getiriyor. Katılmamak mümkün değil. Oysa, klasik proletaryanın böyle bir anlayışa öncülük etmesi ise, bence eşit ölçüde, mümkün gözükmüyor. Onun tüm dokuları otorite özlemiyle, disiplin ve komutlarla doludur. Ve onu bu yüzden suçlamak da olanaksızdır. Fabrika ve aile yaşamı, devletle ve çevresiyle ilişkileri, edindiği ve kendisine aktarılmaya devam edilen kültür hep komut alıp verme, disiplinli davranma ve disiplin bekleme motivasyonları üzerinde üretilmekte ve yeniden üretilmektedir (birinciler fabrika, ikinciler aile düzlemine yollama yapmaktadır). Bütün bunlara tarihsel, sosyokültürel ve psikolojik öğeler de eklendiğinde, işçi hareketinin klasik katmanlarına dayanan sendika ve parti yönetimlerinin (kendilerine "marksist" diyenler de içinde) kural olarak, neden "ölene dek süregelen yönetimler" şeklinde ortaya çıktığı anlaşılmış olacaktır.

Komünist hareketteki yenilenme arayışının da bu geleneksel katmandan çok ve daha öncelikli olarak, çağdaş üreticiler bazında taraftar bulmuş olması da bir rastlantı sayılmamalıdır. (Romanya'da ortodoks yönetimi deviren kadroların arasında üstrütbeli subayların varlığı ile, daha sonra yeni yönetimin, gösterileri bastırmak üzere, başkente madencileri çağırması arasında sanıldığından güçlü bir ilişki vardır.)

Öyleyse, hem kuramsal, hem de pratik nedenlerle, "marksist" parti sınıf topografyasından kurtulmak zorundadır.

Sosyal Demokrasi İle İlişkilerin Ana Yönelimi

Düşünülen partinin sosyal demokrasiden, hele ülkemizdeki konumlanışıyla ve duruşuyla bu akımdan oldukça farklı olacağı söylenebilir. Büyük ölçüde doğrudur bu. Yine de, varsayılan ana ayrımın bugünden çok, geçmiş ve gelecekten türetilmiş olduğunu sanıyorum.

Manifesto'da, komünistleri öteki işçi sınıfı partilerinden ayırdığı söylenen iki ara noktaya ("bütün proletaryanın her türlü milliyetten bağımsız, ortak çıkarlarını gözetme" ve "hareketin bütün olarak çıkarlarını temsil etme") bugün baktığımızda, bu argümanların artık pek de geçerli olmadığını kabul etmek zorundayız, sanırım. Bana ve herhalde okurlara da çok açık geleceğini varsaydığım için, burada bu tez üzerinde durmak niyetinde değilim. Ama, özel bir gereksinim duyulursa, bu konu enine boyuna işlenmeye değerdir.

Sonuçta, İkinci Enternasyonal sonrasındaki geçmişin bugünü, belirleyici bir şekilde etkileme gücü olduğu düşüncesinde değilim. Gelecek konusunda ise, pekçok idealist önermenin işlevli olmaktan çıktığını her geçen gün daha net bir şekilde yaşıyoruz. "Geleceğin altın çağı" mitosu yıkılıyor ve geleceğin, bugünden varsayılamayacak ölçüde karmaşık olacağı öngörüsü ağır basıyor. Daha da önemlisi, bu "altın çağ"a gitmek için (proletarya diktatoryasıyla geçilen) kaçınılmaz bir geçiş döneminin gerekli olduğu önermesi de artık büyük bir kabul görmüyor.

Günümüz söz konusu olduğunda, "Kapitalizm için" değilse bile, "kapitalizm içinde" işlev görmeyi uzun bir süre göze alabilen bir partinin, kapitalizm içinde düzenlemeler yapmayı programına koyması gereken bir akımla her türlü diyaloga, işbirliğine girmemesi için ben bir neden bulmakta zorluk çekiyorum. Hatta, yalnız onlarla da değil, kapitalizmi çağdaşlaştırmayı, devletin etki alanını küçültmeyi, sivil özgürlükleri ve katılımcılığı genişletmeyi öngören her akımla böylesi bir ilişki tarzının kurulmasını gerekli buluyorum.

Dolayısıyla, düşünülen partinin, kendisine önemli bir bilançoyla fatura edilmesi olasılı, tarihsel bir ayrılığa gözlerini dikmesi de, uzak gelecekteki planları bakımından başkalarından büyük farklılıkları olduğu vehmine kapılması da bana çok anlamsız gelmektedir.

"ORTAK MAZİ İŞ YAPARAK GERÇEKLEŞİR"

Ünlü bir söz var "gerçeklerle yaşamaya alışmalıyız". Birliğe ilişkin ortada çetin ve güç görevlerle yüklü uzun ve zahmetli bir yol var. Kimsenin gözünü korkutmak için söylemiyorum ama durum budur. Ben umudumuzu hiç yitirmeden zorlukların üstüne yürüme taraflısıyım.

❒ **Veli GÜRCAN**

Söze şöyle girmek istiyorum! Bugün Sosyalistlerin Birlik Partisi'ni yaratma girişimi, ülkemizdeki en ciddi en tutarlı birlik girişimidir. Bu birlik girişimini güçlendirmek, donatmak, hızlandırarak genişleterek yürütmek gerekmektedir.

Bu anlamda bizler, içinde yer aldığımız ve güçlenmesi, toparlayıcı olması için çalıştığımız Birlik Partisi'nin eksik ve zayıf yanlarının bilincinde olursak sorunların daha kolay üstesinden gelebiliriz diye düşünüyorum. Kendimce Birlik Partisi girişiminin eksik ve gediklerini, zaaflarını şöyle sıralayabiliyorum:

Birincisi, Sosyalistlerin Birlik Partisi girişiminin en önemli üç bileşeninin ülkemizde "geleneksel sol" olarak adlandırılan örgütlerden ibaret kalmasıdır. Bu örgütler, hepimizin bildiği gibi TBKP (TİP-TKP) hatta Sosyalist Parti'den koparak birliğe dahil olan Sosyalist Birlik Dergisi çevresidir. Birliğin diğer bileşenlerini, çeşitli örgütlerden şu ya da bu nedenle kopmuş bağımsız sosyalistler ve sosyalist aydınlar oluşturmaktadır.

Ben, örgütlerin birlik içinde yer alıyor olmasının birliğe zaaf getirdiğini düşünen ve söyleyenlerden değilim. Burada değinmek istediğim nokta şurası: 1985 yılından bu yana dünyayı kasıp kavuran "Sosyalist Yenilenme" ya da "Yeniden Yapılanma" politikası ne yazık ki bu "geleneksel sol" olarak adlandırdığımız örgütsel yapılarda sonuna kadar yaşanmamıştır. Bu örgütlerin yaşamına iyice nüfuz edememiştir. Üst yönetimleri başta olmak üzere bu geleneksel yapılara bağlı olan kadroları yenileşme rüzgarı henüz istenilen ölçüde etkileyememiştir. Dolayısı ile bu örgütler kalıcı bir muhasebe bile yapamamışlardır. Zaafları ile birlikte birliğe dahil olmuşlardır. "Yeni bir kültür", yeni bir politika, yeni bir eylem ve kadro anlayışı henüz Birlik Partisi girişiminin bizatihi kendisine egemen değildir. Belirleyici politik anlayışımız yenileşme, yeniden yapılanma değildir. İşte bu eksiklik birliğin bütün yaşamına ve davranışlarına yansımaktadır.

İkincisi, Birlik Partisi girişiminin kendisinin bir BİRLİK politikası yoktur. Halbuki, siyasi bir organizasyon olarak ortaya çıktığına göre, her alan ve konuda politik yaklaşımlarının olması hem doğaldır, hem de ondan beklenen bir şeydir. Bugün birliğin ülkemizde ekmek ve su kadar zorunlu olduğunu kabul ve teslim etmek, herkesle birleşme istek ve azmimizi her yerde dile getiriyor olmak bir siyasi organizasyonun birlik politikasının olduğu anlamına gelmemektedir ne yazık ki. Monolitik bir politika önermek değil muradım. Ama bugün geleneksel soldan ibaret kalan birliği genişletmek ve güçlendirmek için, örneğin Sosyal Demokrasiden ileri bir kopuşu ifade ettiğini söylediğimiz HEP'e nasıl yaklaşılacaktır? Solumuzda ayrı bir platform halinde varlığını sürdüren Radikallerle nasıl ilişki kurulacak, onlar birliğe nasıl kazanılacaktır? Keza Kürt Ulusal Kurtuluş hareketinin bileşenlerine yaklaşımımız ne olacaktır? Bütün bu alan ve konularda Birlik Partisi'nin bir politikası yoktur.

Sosyalistlerin Birlik Partisi girişiminin bu alanlarda politikasının olmadığını tesbit etmekle yetiniyorum sadece. Yoksa maksadım eleştiri değil ve bu politikasızlığın nedenlerini de iyi biliyorum.

Sosyalistlerin Birlik Partisi girişiminin üçüncü eksikliği kanımca bizzat bir de birliğin kendisinden kaynaklanmaktadır. Bu bir çelişki gibi görünebilir ilk bakışta. Ama gerçek budur. Şunu demek istiyorum:

Ortada son derece güçlü bir birlik isteği vardır. Hemen hemen herkes "tek tek eski yapılarla yaşama politik olarak müdahale etmenin ve onu örgütleyerek amaca doğru sevketmenin başarılamayacağını" bilmekte ve bunu ifade etmektedir. Hemen hemen herkes "kahraman bakkal döneminin bittiğini, süper market döneminin açıldığını" deklare etmektedir, ama iş davranışa gelince bu tutumun aksi olmaktadır. Çünkü birlik isteğini en yakıcı bir biçimde en içten arzulayan kadrolar bile halen geleneksel yapılara, geleneksel değer yargılarına bağlıdırlar. Yeni bir dönemin açıldığını; yeni bir dönemin yeni bir yaklaşım, yeni bir kültür, yeni bir politik analiz ve yeni eylem türleri gerektirdiğini dilleri ile söyleseler bile yaşamlarının bir parçası haline getirememektedirler.

Ayrı ayrı kökenlerden gelen bu insanlarımızın birlik isteği bir şeydir. fakat birliği gerçekleştirmek için güttükleri politika başka bir şey. Dolayısı ile ortada birliği gerçekleştirmek için müthiş bir istek ve o nisbette de çok politik eğilim ve yaklaşım vardır. Bu arkadaşlar, kendi politik doğrultularının birlik girişimi içinde egemen olmamasından, politikaların kendilerinin dışında ve kendilerine rağmen belirlenmesinden rahatsız olmaktadırlar. Ve birlik uğraşından uzaklaşmaktadırlar. Ya da gönülsüz bir şekilde birliğe katılmaktadırlar. Bu olgunun hen farkında olmak hem de düzeltmek için şimdiden harekete geçmek gerekir kanısındayım. Monolitik partiler döneminin de, Monolitik Merkez Kürtler ve liderler döneminin de kapandığına bütün yüreğimle inanıyorum. Ortada her birisi bir evren olan yüzlerce, binlerce kadro arkadaşımız vardır. Yılların deneyimi ile yüklü insanlardır bunlar. Bu arkadaşlarımıza ne edip edip, günlük politikaya katmanın yolları bulunmalıdır. Onları olduğu yerde, birlik için, yeni bir parti, yeni bir kimlik için harekete geçirmenin yolları bulunmalıdır. Ortak kimliğimiz, ortak bir mazi ile donatılırsa anlamlı ve yapıcı olacaktır. Ortak mazi ise iş yaparak gerçekleşir. Hepimiz durmadan "marksist-marksist" deyip duracağımıza ve "marksist olmayı bir rozet gibi yakamıza asacağımıza" marksizmin en önemli özelliğinin yaşamı kendimizden başlayarak militanca değiştirmek demek olduğunu kavrar ve bin tane programdan bir pratik adımın daha iyi olduğunu bilerek davranırsak çok şeyi değiştirmeye başlayacağımıza inanıyorum.

Ünlü bir söz var "gerçeklerle yaşamaya alışmalıyız". Birliğe ilişkin ortada çetin ve güç görevlerle yüklü uzun ve zahmetli bir yol var. Kimsenin gözünü korkutmak için söylemiyorum, ama durum budur. Ben, umudumuzu hiç yitirmeden zorlukların üstüne yürüme taraflısıyım.

Hepimize başarılar diliyorum. Çünkü birliği birlikte çabamızla kazanacağız.

GENÇLİK Mİ DEDİNİZ?

❒ **Uğur Yüzbaşıoğlu**

Hazır, doğru formüle edilmiş sorularıyla, gençliğe ilişkin bir analiz yöntemi, olgunlaşmış yada olgunlaştırılmış bir gençlik politikası yok. Görünür olarak bir dizi sorun, ayrımlaştırılmamış hali ile önümüzde dururken bir o kadar görüş de alanımızın dışına çıkıyor. O zaman yeni bakış açıları, yeni yöntemler, araçlar kullanmak zorunluluğu kendini dayatıyor. Sınanmış denenmiş araçlar ve yöntemlerle, bugünün nesnelliğini, gerçekliğini kavramadaki yetersizlik kaçınılmazdır. Evet bir şeylere ihtiyacımız var. En azından yeninin ortaya çıkış sürecini tariflemeye çalışarak ve bunun içinde kendi rolümüzü şekillendirme çabasına girebiliriz. Hiç şüphesiz ki tek başına gençliğin üstesinden gelebileceği işler değil bunlar. Yine de kendi arayışlarımıza yanıtlar üretmeye çalışırken, bir yandan çağa, ülkeye hatta partiye de yanıtlar üretebilir, kültürel yenilenmeye kendimizce katılabiliriz.

Yeni bir tartışma sorgulama sürecine girerken, tartışılacak soruları formüle etmeye çalışarak, temel soruyu yakalamaya ve bu sürece katılmaya çalışacağız. Sosyalistlerin birlikte yeni bir parti sürecine girmeleri, gençlik alanına ilişkin yeni bir tartışma, yeni bir sorgulama anlamına geliyor. Bu sürecin dışında yada hiç haberi olmayan gençler için, üniversitede, mahallede, fabrikada olmamızın anlamını gençliğe ifade etmek zorundayız. İşe anlamakla başlayalım diyorum. Kavrayamadığımız bir alanı değiştirme çabasının, gençliği boğan, nesnelliklere teslim eden, politikleştirme adına politikadan uzaklaştıran, birtakım söylevciler, anlatıcılar üreten, zorlandığında daha da uzatılabilecek bir takım nesnelliklere ulaşıyoruz.

Öyleyse tartışmamıza başlayalım:

- 21. yüzyıla on kala, insanoğlunun geldiği bilimsel ve teknoloji düzeyinde, kapitalizm ile birlikte tanımlanmaya başlanmış olan gençlik, yaşsal kategori olarak nasıl etkilenmiştir? Bilgi birikiminin, bilgiye ulaşmanın ve iletişimin yoğunlaştığı çağımızda gençliği dünkü bakış açılarımız ile -sınıfsal analizi birebir bu alana taşıyarak- kavrayabilmek, yönelimlerini arayışlarını anlayabilmek olanaklı mıdır?

- İlk sorumuzu şu yada bu ölçüde yanıtlanmış varsaydığımızda, nasıl bir gençlik hareketlenmesi ve belki de daha önemli olan gençlik içindeki hareketlere bakışımız hangi noktalarda toplanmalı? Çok kutuplu -odaklı- bir dünyada gençlik hakeketinin çok renkliliğini kavramak için nasıl bir bakış açısına sahip olmalıyız?

- Gençlik hareketi içinde komünist, sosyalist gençlerin rolü ne olacak? Varoluş sebebi geçerliliği bitmiş tanımlarla ya da belirsiz olan bir gençlik çevresi kendi günlük yaşamına bile ciddi katkı yapamaz. Buradaki sorun; gençlik içinde politika yapmak ne anlama geliyor? Yada politikanın gençlik alanındaki tarifi nedir? Kalkış noktamızı belirledikten sonra nasıl bir gençlik politikası diye sorabiliriz?

- Gençliğin yada sokaktaki gencin etkilenme düzeyini, ortaya çıkan ve yıkılan yeni değerlerden etkilenimini, yönelimlerini ve henüz açığa çıkmamış olan eğilimlerini saptayabildiğimizde önümüze gençlik politikasının ana hatları çıkabilir. Gençlik içindeki tariflenmiş rolümüze uygun olarak, bilim çevrelerini, kamuoyu araştırmalarını sonuçlarını da işin içine katarak, temel politik sorun nasıl tarif edebiliriz? Ayrıntılı programların ötesinde, bizim yönelimimiz ile gençliğin arayışına denk düşen ana fikir ne olabilir? Denk düşebilme ilişkisinde özdeşlikler kurmayı değil demokratikleşmeyi ya da gençliğin kendi özgün katkısını henüz daha bir eğilim halindeyken yakalayabilmek dönüştürücü politik önemdeki sorun çerçevesinde oluşmuş bir özdeşlik ilişkisi olarak tanımlıyorum.

- Gençliğin toplum içinde yeralımı, söz hakkı ve katılımı doğrultusunda çabalar problemimizin bir yanını oluştururken diğer yandan gençliğin parti içinde yer alımını da tartışmak zorundayız. Değişen dünyada değişen bir gençlikten söz ediyorsak, siyasal partiler içinde yeniden konumlanmanın yollarını da aramak zorundayız. Partinin toplumdaki rolü ile direk bağlantılı olan bu sorun parti içindeki diğer toplumsal kesimlerin yer alımı ile birlikte çözümlenecektir. Ama buradaki soru toplumun her alanında doğrudan sözünü söylemek isteyen gençlik dolaylı temsil edilmeyi kabul edecek midir? Partinin yedek gücü vb. nitelemelerin içinde kalmayı hazmedecek midir?

- Gençliğin diğer toplumsal kesimler gibi çağa uygun bir örgütlülük içinde kendini ifade etmesi katılımını nesnelleştirmek açısından önemlidir. Nasıl bir örgütlülük çağa gençce katkısını yaparken? kimliğini bulmasına, her alanda "sorunu değil çözümün bir parçası olmasına", yanıt verebilir? Tartışmayı zenginleştirebilmek açısından derne mi, kol ve klüp mü, öğrenci temsilcileri konseyi mi, gençlik kültür evleri mi gibi sınıflamanın, bir tek çıkış yolu bulma ötesinde, biçimleri karşı karşıya koymadan sorunu ifade ediyorum.

Hemen yanıt veremeyeceğimiz, bizim de yanıtlarını bilmediğimiz bir tartışma arayış sürecine, gençlik alanında söyleyecek sözüm var diyen genç, gönlü genç herkesle, hep birlikte başlayalım. Genç bir partiye, dinamik bir partiye ihtiyacımız var diyorsanız, gelecek değil, bugün olan gençlikle başlayalım.

TBKP GENEL BAŞKANI NİHAT SARGIN:

"TBKP'nin Davası Yanlız TBKP'nin TBKP'lilerin Değil, En Geniş Demokrasi Güçlerinin Davasıdır"



Herhangi bir parti gibi yasal çalışmalarını yürüten, örgütünün kurulduğu yerlerde ilgiyle ve konumuz açısından daha önemlisi, olağan olarak karşılanan, diğer partiler ve komşularıyla uygar ilişkiler içinde yaşamasını sürdüren, kamuoyu araştırmalarında böyle bir partinin Türkiye'de politik yaşamın bir parçası olarak yer alması gerektiğini savunanların üçte ikiye vardığı bir parti, yalnız ve yanlızca çok gerilerde kalan yasa ve uygulamalar, buna elvermez görünüyor diye kapatılabilir mi?

Söyleşi: **Hüseyin Çakır**

*TBKP Genel Başkanı **Nihat Sargın'la** bir süre önce gerçekleştirdiği Yurt gezisi ve TBKP'nin kapatılması için açılan dava ile Sosyalistlerin Birlik Partisi rük çalışması üstüne söyleştik.*

- Bir süre önce yurt gezisine çıktınız. Komünist kimliğinizle ve TBKP genel başkanı olarak sürdürdüğünüz bu gezi sonucunu nasıl değerlendiriyorusunuz?

Sargın- Uzun yıllardan sonra böyle oldukça geniş kapsamlı bir yurt gezisine ilk kez çıkmaktaydım gerçekten. Onbeş gün süren bu gezide arkadaşlarımla birlikte Ege, Güney ve Orta Anadolu'dan 12 ilde 15 toplantıya katıldık. Günde ortalama 450 km. yol aldık; aşağı yukarı 4-5 saatimiz toplantıda geçti. Resmi sayılabilecek bu toplantıların ötesinde yapılan söyleşileri vb. de eklediğimizde bu illerde TBKP'li, eski TİP'li ve TKP'li, SBP İnsiyatifleri içinde yer almış, aktif çalışma yürütenler veya şu anda herhangi bir aktivite içinde olmamakla birlikte ilgisini sürdüren hemen bütün arkadaşlarla birarada bulunma olanağımız oldu. Düşüncelerini öğrendik, görüşlerini dinledik, sorularını yanıtladık. Ve böylece, büyük illerin dışındaki önemli bir sol kesimin nabzını da tutabilme, değerlendirme olanağına sahip olduk.

Soruda da belirtildiği üzere, açık komünist kimliğimle çıktığım ilk yurt gezisiydi bu. Şunu söyliyebilirim: Parti'nin baştan beri belirtmekten geri durmadığı, çıkışımızdan bu yana bizim de ısrarla yinelediğimiz "toplumsal meşruiyetin kazanılmış olduğu" olgusu bu gezi boyunca nice örnekleriyle bir kez daha doğrulandı. Türkiye Birleşik Komünist Partisi Genel Başkanı kimliğimle çıktığım bu gezide daha önceleri sahip olduğum Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreteri kimliğimden farksız hatta daha rahat bir atmosferde bulunduğumu söyleyebilirim. Gezi boyunca ister istemez değişik toplum kesimlerinden ve değişik politik görüşlerden birçok kişi ile yakın temasımız oldu. Hepsinde durum aynıydı. Cezaevi süresi ve açlık grevimizle ilgili olarak "geçmiş olsun" dileklerini ve "tebrik"lerini iletemiyorlarsa eğer, bu kimliği doğal karşılıyorlar, diğer herhangi bir parti ile bu konuda bir ayrım gözetmiyorlardı. Sol kesime gelince, TBKP üyesi ve yakın çevremizden olsun olmasın, hepsi için bu kimliğin geçmiştekinden herhangi bir farkı yoktu, olmamıştı onlar açısından. Ayrıca istisnasız hepsi bizleri eşsiz bir konukseverlikle gereğince ağırlıyabilmek ve rahat ettirmek için maddi manevi bütün olanaklarını sonuna kadar kullanmakta adeta birbirleriyle yarış ettiler. Bu fırsattan yararlanarak minnet ve şükran duygularımı aracılığınızla iletmek istiyorum.

Benim için bu gezinin bir başka hoş süprizi de toplantılara katılan yirmi yirmibeş yıllık eski arkadaşlarla hasret giderişimiz, birlikte çalıştığımız TİP'in ilk dönemine, 60'lı yıllara ilişkin anılarımızı yinelememiz oldu.

Kafalarda biriken sorulara, kimi endişe ve titizlenmelere gelince, bir iki çok özel soru ve düşünce istisna edilirse, diyebilirim ki, her yerde aynı sorular, endişe ve kaygılar karşımıza çıkmaktaydı. Bunlar ise, çıkışımızdan bu yana yaptığımız hemen her toplantıda karşılaştıklarımızdan farksızdı. Ve hepsi de, sosyalist dünyadaki son gelişmelerin, adeta altüst oluşların yarattığı endişe ile gerçeği, tam gerçeği öğrenme arzusu ve bunu tamamlıyan "yenilenme" konusu, diğer yandan da "yasallık" ve "birlik" le ilgili ve birbirine bağlantılı düşünceler, kaygılar ve bunların oluşturduğu sorulardı. Bundan dolayı da toplantılar söyleşi biçiminde düzenlenmiş olmasına karşın, belli soruları bir sıra içinde ve birbirine bağlantılarıyla birlikte açıklamak üzere birbuçuk ile ikibuçuk saat arasında değişen bir açış konuşması yaptıktan sonra sorulara yanıta sıra gelince çoğu dinleyici bu konuşma ile kafalarındaki soruların yanıtını aldıklarını veya kimi flu konularda netliğe kavuştuklarını söyleyerek ayrıca soru sormaya gerek kalmadığını belirtiyorlardı.

Elbette bir tek konuşma ve konuşma sonrası kimi sorulara yanıt verilmesiyle yenilenme, birlik ve yasallık konularında kafalarda biriken soru, endişe ve kaygıların tümüyle sona erdiğini söylemek anlamsız olacaktır. Nesnel koşulların ana nedenini oluşturduğu, buna eklenen parti içi tartışmalar ve ortaya çıkan yönetim bunalımının katmerleştirdiği sorunlar bir çırpıda yokoluverecek değildir. Ama bu gezinin de bir kez daha gösterdiği üzere, 4 Haziran başvuruşundan bu yana adım adım önemli mesafe alınmıştır. Bizzat gezinin kendisi de yeni bir kazanım olmuştur. Gezi sonrasında arka arkaya kurulan yeni örgütler bunun kanıtıdır.

-Söz buraya gelmişken, gezinizle ilgili yankıları nasıl değerlendirdiğinizi öğrenmek de yararlı olacak. Gerçekten değişik illerdeki konuşmalarınız, basında haber, haber-yorum olarak yer alan biçimleriyle değişik çevrelerde ilginç çıkışlara ve spekülasyonlara yol açtı, örneğin Muğla konuşmanız. Son kez Yüzyıl dergisinde görüldüğü gibi yankıları halâ sürmekte. Konuşmanızın tam yansıtılmadığını gördüğünüzde niçin tekzip gereğini duymadığınız da hala merak ve tartışma konusu. Bu konu da ne diyorsunuz?

Sargın- MYK üyesi iki genç arkadaşım ve diğer arkadaşlarımla birlikte bir ekip olarak ve onların da toplantılarla birlikte öncesi ve sonrasına ilişkin aktif katkılarıyla gerçekleşen bu gezi, TBKP'liler ve sol kesim için olduğu kadar yerel gazeteler ve gündelik basın için de önemli ilgi kaynağı oldu. Birçok yerde toplantıya katılanlar salonlara sığmadı. Kimi yerde ise mikrofon tertibatı bulunmadığı için salon dışına, koridorlara ve diğer odalara taşan dinleyicilere tam olarak ulaşamadık. Her seferinde de tertipleyici arkadaşlarımız açık sözlülükle şu mazerete sığınıyorlardı: "Doğrusu toplantının bu kadar ilgi uyandıracağını tahmin etmemiştik, bizim için de tatlı bir sürpriz oldu". Aynı biçimde, yerel basın ve gündelik büyük gazetelerin temsilcileri de toplantıda mutlaka hazır bulundukları gibi toplantı önce ve sonrasını da dikkatle izlediler; teyplerini, fotoğraf makinelerini çalıştırdılar, özel olarak soru yönelttiler, geniş notlar aldılar. Ertesi günü, hatta bazan toplantının ertesinde yola koyulmak zorunda olduğumuzdan doğrusu yerel gazeteleri bizzat inceleme olanağımız olmadı. Şimdi kimi illerdeki arkadaşlarımız bunların kupürlerini Genel Merkez'e iletiyorlar. Gündelik büyük basına gelince, onlarda yer alanlar da izleyebildiğimiz kadarıyla, bizzat ve yalnız görüşme ile özel soru sorup özel not alabilenler ve bunu aktaranlar dışında, çoğukez, işlenen ana temaları, ileri sürülen görüşleri tam olarak yansıtma olanağı olmayan, deyim yerindeyse bölük pörçük özetler ve hatta tırnak içinde bizzat konuşmacıdan aynen alınmış olarak sunulan bölümlerde bile üçüncü kişi olarak yapılmış özetleri ve kişisel izlenimleri ifade eder durumdaydı. Bunu da kısmen olağan karşılamak gerekiyordu. Ellerine yazılı bir metin verilmemişti. Çünkü, yeni birşey söylenmiyordu, anekdotlar, anılarla yüklü bir söyleşi üslubu içinde Parti'nin bilinen görüşleri yinelenmekteydi. Bu durumda bir metin iletilmesine de gerek duyulmamıştır. Doğrusu bu kadar ilgiye neden olunacağı tarafımızdan da öngörülmemiş, buna göre bir hazırlık içinde olunmamıştı.

Tekzip konusunda ise durum şu: Daha ilk konuşmamda bir kere daha yinelediğim gibi, uzun politik yaşamımda kendimle ilgili veya bana atfen yazılmış olan hiçbirşeyi yalanlama niyetini taşımadım. Eğer bir yanlış yazılmışsa bir başkası veya bir başka zaman doğrusu yazılabilir veya zaman bizzat önemli bir faktör olarak ergeç yanlışı kovar, doğruyu ortaya koyar. Bu ilkeyi bundan sonra da sürdürme dileğindeyim.

Yankılara, spekülasyonlara gelince, ya Parti'nin bilinen ve bizzat bizlerin resmi açıklamaları kimilerince yeterli dikatle izlenmiyordur, ya da söylemeye dilim varmıyor ama, bilinen görüşlerin değil, bunların dışında ve hatta karşısında yer alan görüşlerini gerçekleşmiş gibi göstermekten politik yarar umanlar vardır. Bu sonuncular için söylenecek birşey yoktur.

-Gezi dışına çıkalım ve önümüzdeki günlere gelelim: Parlamentonun açılması ve adli tatilin bitimiyle birlikte, iç politikada hareketli günler yaşanacak. TBKP açısından Anayasa Mahkemesi'nde açılan dava herhalde son aşamasına girecek. Biraz önce söylediğiniz gibi, komünizm tabusu kırıldı. Ancak hukuk savaşı devam ediyor. TBKP kapatılır mı? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Sargın- Önce son cümlenizden başlayayım: Bir parti genel başkanına, üstelik misyonunu bu hukuk savaşını kazanmak üzerine oturtmuş bir partinin genel başkanına böyle bir soru sorulabilir mi? Bu olağan mıdır? Müsaadenizle sorularının yanıtını bizzat vereyim. Türkiye'de sorulabilir. Dışımızdakileri hayret ve dehşete düşürecek nice olgu gibi Türkiye'de bu soru da olağan sayılmalıdır. Çünkü değişik alanlarda birçok örnekte görüldüğü gibi burda da bir fiili durum vardır.

Yasalar ve bugüne kadarki uygulamaları nicedir çağın gerisindeydi. Şimdi artık Türkiye'de, ülkemizdeki fiili durumun da çok gerisine düşmüştür. Son gezinin bir kez daha sergilediği üzere makas açılmaya devam etmektedir. O zaman soruyu şuna çevirebiliriz: Diğer herhangi bir parti gibi yasal çalışmalarını yürüten, örgütünün kurulduğu yerlerde ilgiyle ve konumuz açısından daha önemlisi, olağan olarak karşılanan, diğer partiler ve komşularıyla uygar ilişkiler içinde yaşamını sürdüren, kamuoyu araştırmalarında böyle bir partinin Türkiye'de politik yaşamın bir parçası olarak yer alması gerektiğini sa-

yunanların üçte ikiye vardığı bir parti, yalnız ve yalnızca çok gerilerde kalan yasa ve uygulamalar buna elvermez görünüyor, diye kapatılabilir mi? Bunu düşünmek bile istemiyorum. Çünkü biliyorum ki, böyle bir son, partinin kapatılmasının ötesinde, bir partinin kapatılmasıyla sınırlı kalmayacak TBKP'nin yanısıra bir dizi olumsuz gelişimi de beraberinde sürükleyecektir. Çünkü bu, eski çağdışılıkları halâ sürdürmek isteyenlerin, bunların yuvalandıkları odakların bugünkü olağan fiili duruma ve buna olanak veren gelişmelere karşı bir zaferi olacaktır. Ve bu zaferle birlikte birçok alanda bugün erişilen durum da son bulacak, o alanlarda da bugünkü gelişmeler birer birer geriye döndürülmeye çalışılacaktır. Onun için TBKP'nin davası, yalnızca TBKP'nin ve TBKP'lilerin, komünistlerin değil, tüm solun onun da ötesinde en geniş demokrasi güçlerinin davasıdır. Öyle algılanmalı, ona göre değerlendirilmelidir.

Böylesi bir duruma düşmemek, kısacası hukuk savaşını da kazanarak bugünkü fiili durumu hukuken de taçlandırmak için hepimize düşen görevler var. Gittiğim her yerde her fırsatta yineledim, gene yineliyorum: Basit bir hesap meselesidir, 30 kişilik, kuruculardan ibaret.

-Marksitlerin birlik süreci ilerliyor. Ta baştanberi TBKP ile birlik süreci karşıtmış veya çelişiyormuş gibi gösterilmeye çalışıldı. Başta siz ve Parti'nin yetkili organları, TBKP'nin birlik Süreci içinde bütün gücüyle yer aldığını açıkladığımız halde bu güvensizlik zaman zaman halâ belirtiliyor. Sizce bunun nedeni nedir? Bu nasıl aşılacaktır?

Sargın- "Birlik" süreci ile "yasallık" ta baştanberi "yenilenme" ile birlikte ve "yenilenme"nin bir fonksiyonu olarak, böyle olduğu için de biri diğerini dışlamadan, birini diğerinin önüne koymadan birlikte gerçekleştirmek üzere, TBKP'nin önüne koyduğu hedefler durumundadır. Ve bugüne kadar da bu çerçeve içinde hareket edilmiştir. Parti, yasal başvurunun yapılması öncesinde, birlik konusunda kendinin nedeni olmadığı gelişmeleri ve ortaya çıkan fiili durumu da gerçekçi biçimde gözönünde tutarak, bir yandan yasal parti başvurusu yapılırken diğer yandan da Birlik çalışmalarının içinde aktif olarak yer alınmasını karara bağlamıştır. Bu durum ortak bir açıklama ile ayrıca pekiştirilmiş, bu açıklama doğrultusunda yasal başvurunun yapıldığı gün, genel sekreter arkadaşımla birlikte gerçekleştirdiğimiz basın toplantısında Birlik Girişimi içinde aktif yer alan **Aren, Gerger** ve milletvekili arkadaşlarımız, kurulan yasal partiye desteklerini esirgememişler, aynı biçimde TBKP'li arkadaşlarımız da başından beri merkezi Girişimi ve Yerel İnsiyatifler içinde Birlik çalışmalarının her alanında önde yer almışlardır. Bunun çarpıcı bir örneği Merkez Yürütme Kurulu gibi en üst bir organımızın bir çok üyesinin aynı zamanda merkezi Birlik çalışmalarında aktif rol almaları ise, diğer bir örnek TBKP'nin genel sekreteri ve genel başkanı olarak Kutlu ile benim bizzat girişimci delege sıfatıyla Haziran Kurultayı'nda yer

70 yıllık dönem, bu dönem içinde yer alan TKP, TİP ve TBKP, ile ilgili olarak bu muhasebe de birinci derecede görevli ve sorumlu, bu görevini bir başkasına devredemiyecek olan TBKP'dir. TBKP, Büyük Kongresi ile bu görevini yerine getirmeye çalışacaktır. Diğer yandan, partinin geleceğine, bu gelecek bizlerce ne biçimde öngörülmüş olursa olsun, parti hukuku açısından buna karar verme yetkisi yanlızca parti'nin Büyük kongre'sine aittir.



almamız değil midir? Öyleyse bu karşıtmış görüntüsü ve iddiası niçin?

Sanıyorum, kimi arkadaşlarımız tarafından iki ayrı düzlemin konusu olan bu iki hedef aynı düzlemde ele alınmış, böyle ele alınınca da sanki bunlar birbirleriyle çelişiyormuş gibi, biri olunca diğeri olmazmış gibi algılanmıştır. Çıkışımızdan önceki sıcak tartışmalarda, aslında başka nedenlerin çok daha ağır bastığı ve öncelikli olduğu ayrışmaların birlik veya yasallık ikilemi olarak sunulmuş olması da bu algılamayı körüklemiştir. Oysa Partimiz, biraz önce de yinelediğim üzere, daha baştan yenilenme temelinde birlik, yasallık hedeflerini birbirini tamamlayıcı olarak önüne koyduğu sırada kimsenin aklına bunların birbirleriyle çelişeceği düşüncesi gelmemişti. Bu tartışma çok sonraları ve diğer tartışma nedenlerinin üstüne bir örtü gibi çekilmesi ile ortaya çıkmıştır. Doğaldır ki, TBKP'liler arasında yürütülen, ama tarafları ve ilgilileri TBKP'lileri çok aşan bir tartışmanın verileri parti dışında çok daha geniş bir yansıma bulacaktır. Bulmuştur da. Fakat artık, kimilerince, düşünceleri mantıki sonuçlarına götürmeksizin ve bu konudaki resmi açıklama ve girişimleri dikkate almaksızın halâ sürdürülmeye çalışılmakta ise de varabileceği bir yerin olmadığı, giderek daha geniş kesimlerce kavranmakta, biran için altüst olmuş görünen herşey yeniden yerli yerine oturmaktadır. Tabii bunu sürdürenler, sürdürmekte politik yarar umanlar da var. Buna dayalı olarak durmaksızın "güvensizlik"ten söz edenler, durmaksızın karşılarında adeta iman tazelememizi bekleyenler var. Politik yarar umdukça da olmakta devam edecek belki.

Evet, durmaksızın güvensizlikten söz açanlar var. Ama bizim de onları ciddiye almama gibi olanağımız var. Bir parti için mi bir kapanma daha kolay söz konusu olabilir, yoksa 300 kişilik, üçbin kişilik, otuzbin kişilik.. bir parti için mi? Tek başına Genel Merkez'den ibaret bir parti mi, yoksa şu kadar il, şukadar ilçede örgütlenmiş bir parti mi? Toplantılar tertip eden, bildirilerle görüşlerini açıklayan, haklarını kullanarak görüşleri doğrultusunda kamuoyunu etkilemeye çalışan, kısacası politik yaşama katkısını açık seçik ortaya koyan bir parti mi, yoksa adı sanı çok unutulmuş bir parti mi? Böyle bakınca olaya, her yeni üye, her yeni örgüt, her toplantı, bildiri, etkinlik ve nihayet kongreler zinciri ile Büyük Kongre, diğer görevlerinin yanısıra bizzat bu hukuk savaşını kazanmada önemli adımlardır. TBKP bu gereği yerine getirmekte, görevini yapmaktadır.

Ama bu sorunun asıl muhatabı olması gereken iktidardır. Hükümeti ile, Meclis çoğunluğu ile bizzat iktidardır. Yasaların değiştirilmesi için verilmiş nice söz vardır, ayrıntılı çalışmalar vardır. Önümüzdeki yasama döneminde artık bu sözler yerini bulmalı, çalışmalar son noktasına ulaşarak yasalar fiili durumu hukukileştirmeli, açılmakta devam eden makası kapamalıdır. Bunu ona hatırlatmak için TBKP, diğer sol kesimler ve demokrasi güçleriyle birlikte Eylül'den itibaren deyim yerindeyse devamlı istim üzerinde olacaktır. 2 Eylül Pazar günü Genel Merkez'de il ve ilçe temsilcileri, merkez organları üyeleri ve kurucularla birlikte gerçekleştireceğimiz toplantı, bir bakıma bunun ilk startı durumundadır.

Bir noktayı daha eklemek istiyorum: Biraz önce iktidarın sorumluluğundan söz açtım. Doğrudur, Bu çağdışılıktan kurtulmada birinci derecede sorumluluk iktidarın üzerindedir. Ancak bu, olayın yargı bölümüne ilişkin sorumluluğu da gölgelememelidir. Gerçekten, herkesin artık ezbere bildiği üzere, 141 ve 142. maddeler faşist İtalyan ceza yasasından alınmıştır. Ve her seferinde daha ağırlaştırılarak bugüne kadar komünistlere, hatta 12 Eylül uygulamalarında nice örnekleri görüldüğü üzere komünistler dışındaki sollara, demokratlara, yurtseverlere karşı kullanılagelmiştir. İtalya'da ise bu maddelerin karşılığı olan ceza maddeleri halen de yürürlüktedir. Ve de İtalya'da, faşizmin yıkılışından bu yana, yani 45 yıldanberi, değil yurtsever, demokrat sol, doğrudan komünistlere karşı dahi bu maddeler uygulanmamakta, İtalyan Komünist Partisi ülkenin ikinci büyük partisi olarak özgürce çalışmalarını sürdürmektedir. Maddeler aynı, uygulama ise böylesine farklı. Ortada bir acayipliğin olduğu açıktır. Bu acayipliğe yol açan ise Türkiye'deki uygulamadır. Gerçekten, İtalyan üst yargı organı konuyu daha 1951'de çözüme kavuşturmuş maddelerin ancak eylemli kalkışmayı cezalandırdığı, oysa Anayasa'ya aykırı olsa dahi gene Anayasa'nın tanıdığı bir hak olarak görüşlerin özgürce açıklanabileceği, bu bağlamda parti faaliyetinin de düşüncelerin topluca açıklanması demek olduğu daha o zaman, hem de soğuk savaş ortamında hükme bağlanmıştır. Öyleyse olayımızda, bizzat bu maddelerle ilgili bir örnek ve diğer ülkelerin benzer Anayasa Mahkemesi kararları vardır. Anayasa Mahkememiz bunlardan geri kalmalı, çağdışı uygulamayı gözü kapalı sürdürme bahtsızlığında olmalı mıdır?

Görüldüğü üzere konunun birçok boyutu var. Gerek iktidardan gerekse sayın yargı üyelerinden sorumluluklarının gereğini yerine getirmelerini beklemek hakkımızdır. Bize gelince üstümüze düşeni yerine getirmeye kesinlikle kararlı ve getirmede azimliyiz.

- TBKP örgütlenmelerine devam ediyor. Diyelim anayasa engeli sürüncemede kaldı veya aşıldı. TBKP 1992 seçimlerine katılacak mı?

Sargın- Benzer sorularla gezi boyunca da karşılaştık. Tamamen anlaşılır biçimde, onlarca yılın özlemiyle doğrudan komünistlere oy verme hazzına sahip olup olmayacaklarını öğrenmek için soruyorlardı bu soruyu. Arzularını, özlemlerini tamamen anlamak, anlamakla kalmayıp aynı arzu ve özlemleri paylaştığımıza belirtmekle birlikte hepsine de verdiğimiz yanıt aynıydı. TBKP, önüne belli bir misyon koymuştur. Bu misyonu gerçekleştirmek için vardır. Öte yandan, önümüzde bizim de bütün ağırlığımızla omuz verdiğimiz "Birlik" girişimi söz konusudur.

Evet, TBKP hızla örgütlenmektedir. Ama bu örgütlenme ve üye yazımında, dikkat edilirse mevcutları devşirmekten öteye ne bir adım, ne de bir niyet söz konusudur. Örgütlenmenin, üye yazımının önemli bir nedeninden biraz önce söz açtım. Aynı önemde ikinci bir neden de, bir dönemi kesinlikle kapatır ve yenisine doğru adım atarken geçirilen dönemin muhasebesinin yapılması gereği ve bunun ancak bir kongre konusu olduğudur. 70 yıllık dönem, bu dönem içinde yer alan TKP, TİP ve TBKP ile ilgili olarak bu muhasebede birinci derecede görevli ve sorumlu, bu görevini bir başkasına devredemiyecek olan TBKP'dir. TBKP, Büyük Kongresi ile bu görevini yerine getirmeye çalışacaktır. Diğer yandan, Parti'nin geleceğine, bu gelecek bizlerce her ne biçimde öngörülmüş olursa olsun, Parti hukuku açısından buna karar verme yetkisi yalnızca Parti'nin Büyük Kongre'sine aittir. Kongrenin alacağı karara bağlıdır.

Kutlu arkadaşım gibi ben de fesih sözünden hoşlanmıyorum. Hoşlanmamanın ötesinde fesih sözcüğüyle ifade edilen bir durum doğduğunda dahi bu sözcüğün gerçeği tam yansıtmış olmayacağını düşünüyorum. Çünkü TİP ve TKP birliği örneğinde bizzat yaşadığımız gibi her iki partinin de, doğal olarak artık öyle bir tüzel kişilik kalmamakla birlikte, feshin gerçek anlamıyla yok da olmadıklarını, daha üst düzeyde bir pota ortamında, TBKP'ye geçmişlerinin kazanımları ile birlikte ve bunları TBKP'ye aktarmış olarak yaşadıklarını algılıyorum,

1992 seçimlerine daha çok vakit var. O zamana kadar, çok yakın bir gelecek de olsa geleceğin, bugün için birçok bilinmeyenli denklemiyle önümüze neler getirip koyacağını şimdiden kestirmek kolay değil. Örneğin, bugünkü fiili durumu hukuksal olarak da taçlandırma hedefine erişildikten, Büyük Kongreyle geçmiş dönemin muhasebesi ile ilgili görevini yerine getirdikten ve o sırada içinde rahatça barınıp çalışabileceği, diğer kazanımları bir yana, biraraya gelindiğinde kendini mevcut olduğunda TBKP'nin yaşamını, aşan sayısal güce sahip olacak bir parti de bu tüzel kişilik altında ve bu kimlikle sürdürmesi için kanımca herhangi bir neden kalmıyacaktır. Bu sayılan noktalardan herhangi biri veya birkaçının gerçekleşmediği bir durumda ise bu durumun verileri değerlendirildikten sonra, değişmeyen ortak amacımıza en uygun ve en geçerli çözüm ortaklaşa bulunup uygulanacaktır. Kimsenin kuşkusu olmasın.

-Aslında daha başka sorularım da vardı. Oysa söyleşimiz oldukça uzadı. Bu kadarını dahi bir dergi yazısında ancak değerlendirebileceğiz Teşekkür ederek söyleşimizi şimdilik noktalıyalım ve diğer soruları bir başka söyleşinin konusu yapalım. Olmaz mı?

Sargın- Tabii, ben herzaman hazırım.

1 EYLÜL DÜNYA BARIŞ GÜNÜN'DE

SAVAŞ İSTEMİYORUZ



❒ Rıfat Güler

1 Eylül 1939'da faşist Alman orduları Polonya'ya daldılar. Bu saldırı, insanlık tarihinin en acı döneminin, 2. Dünya savaşının başlangıcı oldu. Naziler, kurdukları imparatorluğun "bin yıl yaşayacağı" inancındaydılar. İnsanlığa karşı en ağır suçların işlendiği bu dönemde milyonlarca insan öldü, savaşın yarattığı çok yönlü tahribat onyıllar içinde ancak giderilebildi. "Bin yıl yaşayacak Nazi İmparatorluğu" dışardan bir güçle, başını SSCB, İngiltere, Fransa ve ABD'nin çektiği barış cephesinin askeri eylemiyle ortadan kaldırıldı. İnsanlık Nazizm belasından kurtuldu ama savaş belasından kurtulamadı.

İnsanlık tarihi bir anlamda hemen her yerde sürdürülen, düşmanlığın, savaşın tarihidir. 2.Dünya savaşının ardından "soğuk savaş" dönemiyle insanlık yeni bir gerginliğin içinde buldu kendisini. Soğuk savaş, iki ayrı dünya, iki düşman kamp anlayışının ürünüydü. Bu dönemde yaratılan nükleer, kimyasal, biyolojik vb. korkunç silahlar, insanlığın toptan yokoluşu koşullarını da yarattılar.

Dünya böyle bir dehşet dengesiyle ilerleyemezdi. SSCB, Batı'yı düşman değil, partner olarak gördüğünü açıkladığında iki sistem arasında ciddi bir yakınlaşma belirdi ve geçtiğimiz aylarda soğuk savaşın tamamen bittiği ilan edildi.

Kalıcı barışa doğru, bugüne kadar birbirini düşman görmüş iki sistem arasında ciddi adımların atıldığı, Doğu Avrupa'da demokratikleşmenin ivme kazandığı, insanlığın barışa ve özgürlüğe, demokrasiye yöneldiği koşullarda Körfez krizi patladı. Irak'ın Kuveyt'e girişi insanlığı yeni bir savaş tehlikesiyle karşı karşıya bırakırken dünyayı da bir bakıma hazırlıksız yakaladı.

Soğuk savaşın sona ermesiyle NATO'nun varlık nedeni olan "komünizm tehlikesi" ortadan kalkmış, dış politikasını NATO bakış açısına göre kurmuş olan bizim gibi ülkelerin de yeni bir dış politika geliştirmeleri kaçınılmaz hale gelmişti.

Bu koşullarda bazı Amerikan çevreleri Türkiye için en önemli rolün Ortadoğu'da Batı'nın çıkarlarının bekçiliğini üstlenmek, Sovyetler Birliği'nin "parçalanma" olasılığını hesaba katarak bu ülkedeki "Müslüman Türk ulusları" ile yakın ilişkiye girmek olduğunu ileri sürüyorlar. Türkiye'nin böyle bir rolü iç yapısını değiştirmeden, Batı'yı rahatsız etmeyecek bir otoriter antidemokratik rejimle de yerine getirebileceği görüşündedir bu çevreler.

Türkiye körfez krizine, işte bu koşullarda hazırlıksız yakalanmıştır. Politikasını yalnızca "tek adam" ın ellerine teslim etmesiyle birlikte de ciddi bir tehlikenin içine girmiştir. Bugün dünyaya kapalı, uluslararası işbirliği ortamından kopuk olarak yaşamanın bir ülke için artık olanaklı olmadığı açıktır. Ancak bazı çevreler, bu doğru sonuçtan yanlış bir politika çıkarıyorlar. Onlara göre Türkiye "Körfez krizinden yararlanmalı, Amerika'nın yanısıra Suudi Arabistan'a asker göndererek Batı'nın yanında olduğunu göstermeli ve bölgede sınırların yeniden çizilmesi sırasında payına düşeni almalı ve bu yoldan AT'ye girmelidir." Böyle bir bakış açısı Türkiye'nin çıkarına gibi görünüyor. Oysa bu görüşü ileri sürenler, "büyük oynamak gerektiğinden" sözediyorlar. Yani Türkiye bir kumar oynamalı ama büyük kumar **oynamalı.** Kumarda kaybetme riski de büyüktür. Bu çevreler kumara kendilerini o kadar kaptırmışlar ki, gerçekleri de kabul etmeye yanaşmıyorlar. Bu ahlak dışıdır. Dış politika ahlak dışı yöntemlerle bağdaşmaz.

İşadamları Üzeyir Garih veya Asım Kocabıyık'a bakarsanız "Türkiye bu krizden ekonomik olarak fazla etkilenmez. Ve hatta savaşa girerse uzun vadede bundan kazançlı bile çıkar." Cumhurbaşkanı Özal'dan başka hiçbir aklıbaşında politikacının itibar etmediği bu zihniyet Türkiye'yi yıkımın eşiğine getirir.

Cumhurbaşkanı Özal'ın "pastadan pay kapmak" anlayışına dayalı politikası kamuoyunda tepkiyle karşılanmakta ve ayrıca bu durum, Mümtaz Soysal'ın deyimiyle "Türk halkının gururuna da ters düşmektedir".

Savaşın Türkiye ekonomisine getireceği felaketleri burada sayıp dökmeye gerek bile yoktur. Krizin başladığı bir ay içinde bile, savaş olmadığı halde Türkiye'nin kaybı 3-4 milyar dolardır. Savaşa girmesi durumunda Türkiye'nin zararının ayında 20 milyar doları bulacağı belirtilmektedir.

"Kerkük-Musul Senaryoları" nedeniyle bölgede yeniden çizilecek sınırlardan pay kapmak da mümkün görünmemektedir. M. Ali Birand "Batı'nın masaya en oturtmayacağı ülkenin Türkiye" olduğuna işaret ederken bir gerçeği de vurgulamaktadır. Batı kendi belirlediği rol dışında, Türkiye'nin bölgede etkili olmasını istememektedir.

Bugün Özal'ın tek başına sürdürmeye kalkıştığı kriz politikasına karşı çıkan bazı çevreler ise Türkiye'nin savaşa girmesine itiraz etmiyorlar. Onların tek kaygısı böyle "riskli" bir işe girerken kendimizi "ucuza satmak." Coşkun Kırca, Milliyet'teki yazısında "Neyin karşılığında?" sorusunu soruyor ve şu görüşü ileri sürüyor? "Böyle büyük bir saldırıda Türkiye'nin yeri olacaksa, o katkının karşılığı, uğrayacağımız zararların karşılanmasının da çok ötesinde pek çok alanda büyük, hem de çok büyük olmalıdır".

Türkiye'nin böyle bir olayda pasif ve izole olmaması yolunda görüşler ileri sürenler bir bakıma haklıdır. Ancak aktifliğin ölçütü nedir sorusuna verilen yanıt "savaşmak" olmamalıdır.

Türkiye'de savaşı bir çözüm yolu olarak düşünebilenlerin ötesinde bunun çok yönlü felakete neden olacağının bilincinde olan geniş bir barış cephesi oluşmuştur. Basından politikacılara, meslek örgütlerinden ekonomistlere, iş çevrelerine kadar önemli bir kesim Türkiye'nin hiçbir koşulda savaşa ötesindeg istememektedir. Parlamento içinde iki muhalefet partisi ve ANAP içinde önemli

DEVAMI 15. SAYFADA

TBKP'NİN KAMUOYUNA ÇA

"YARIN ÇOK GEÇ O

Körfez bunalımı dünyayı yeniden SAVAŞ MI, BARIŞ MI ? sorusuyla karşı karşıya bıraktı. Bunalım, Irak'ın saldırganlığı karşısında ABD'nin dayatmaya çalıştığı askersel yöntemlerle, silah zoruyla, ablukayla mı çözülecek, yoksa tüm devletlerin kararlılıkla uygulayacakları bir ekonomik amsargoyla, diplomatik, politik yollarla mı?

21.yüzyıla doğru insanlığa büyük umut ışığı yakan barış ve yumuşama ortamı ABD'nin, Irak'ın şu ya da bu devletin ve silah tekellerinin bencil çıkarlarına kurban mı edilecek? Yoksa temel yasası insan hakları ve özgürlük olan, barış içinde yeni bir dünyayı yaratmaya kararlı mıyız?

Savaş mı, barış mı? sorusuna eğer BARIŞ diye yanıt veriyorsak ne Irak'ın ne de ABD

yönetiminin saldırganlığına sessiz kalabiliriz. Bugünün dünyasında savaşla çözülebilecek hiçbir sorun olamaz. Zaten insanlık tarihi boyunca da savaşlar hep yeni savaşları getirmiştir. Körfez bir saatli bombaya döndü. Parlayacak küçük bir kıvılcım büyük savaşın ateşini tutuşturabilir.

Türkiye hiçbir askeri önleme katılmamalıdır. Ayrıca, Irak'ın karşı saldırısına yol açacak böylesi bir girişim, iki komşu halkın dostluğunu onarılmaz bir şekilde bozacaktır. Özellikle İncirlik ve Pirinçlik'teki ABD üsleriyle Türkiye'nin bir ilk hedef durumunda olduğunu görmemek vahim sonuçlara varabilir.

Bütün bunların ışığında Türkiye, tavrını barışçıl çözümden yana koymalı, hiçbir askeri müdahalede yer almayacağını, ABD üslerinin kullandırılmayacağını net bir biçimde ifade etmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Körfez bunalımında barışçı çözüm için etkili bir rol oynama konumuna, gücüne ve deneyimine sahiptir. Yeter ki, asker-sivil sağduyulu güçlerin sesine kulak verilsin; ANAP'ın barıştan yana milletvekilleri de dahil olmak üzere, TBMM yetkilerini kullanabilsin. Tüm savaş karşıtı güçlerin katılımıyla açıkça tartışılarak yeni bir dış politikanın ve güvenlik anlayışının oluşturulması, hızla değişen dünya koşullarında bugün daha büyük bir önem kazanmıştır.

-Körfez bunalımından bir an önce çıkılabilmesi için bugün BM kararları dışında hiçbir önlem uluslararası hukuka uygunluk taşıyamaz. Esasen işlevini yitirmiş olan NATO'nun bu krizde barışçı bir rol oynayamayacağı açıkça ortaya çıkmıştır. Bu nedenle NATO'nun etki alanının genişletilmesine alet olunmamalı, buna izin verilmemelidir. ABD'yle yapılan SEİA anlaşması gözden geçirilmelidir. Dünya yeni, barışçıl uluslararası ortak eylemlerle zorbalığa karşı durmalıdır. Dünyanın yeni birlikteliklere oturan, barışı düzenleyecek yepyeni yapılanmalara ihtiyacı vardır.

-Irak sınırım
mız için kuşakla
çıkılmaz sorunla
ye'nin savaşa ç
katlanarak bü
ekonomik yıkım

-Türkiye'nin
nüstü hal, sıkı
kazanma sürec
gürlük, hak ara
tir. Grev yasağı
süz kalması de
severler için bas

-Türkiye'nin
nın evlatlarının
rülmesi demekt
tir.

BÜTÜN BUN
SAVAŞ ÖNLE
TBKP, barış
güçlere seslen
SAVAŞ ÖNLENE
mokrasi hiçbir
bağlı olmadı. B
savaşa daha ço
rasiye veda dem

Demokrasini
rumda, istikra
Türkiye her za
caktır. Bugün
sında alınacak
vaşa karşı çık
mokratların, li
sosyal demokra
lerin, birleşeceğ
OLMAKTIR.

BUGÜN, HE
MOKRASİ İÇİN,

-Parlamento
siyasi partileri,

-Şimdi sağd
tüm devrimci çe

-Tüm sendik
odalarını,

- Bilim, sana
dınları,

-Barıştan ya
çevrelerini, esna
peratifleri,

-Kürt-Türk
savaş tehlik
meye, tek tek ve
de barış ve dem



TBKP'NİN KAMUOYUNA ÇAĞRISI:

"YARIN ÇOK GEÇ OLABİLİR"

Körfez bunalımı dünyayı yeniden SAVAŞ MI, BARIŞ MI ? sorusuyla karşı karşıya bıraktı. Bunalım, Irak'ın saldırganlığı karşısında ABD'nin dayatmaya çalıştığı askersel yöntemlerle, silah zoruyla, ablukayla mı çözülecek, yoksa tüm devletlerin kararlılıkla uygulayacakları bir ekonomik amsargoyla, diplomatik, politik yollarla mı?

21.yüzyıla doğru insanlığa büyük umut ışığı yakan barış ve yumuşama ortamı ABD'nin, Irak'ın şu ya da bu devletin ve silah tekellerinin bencil çıkarlarına kurban mı edilecek? Yoksa temel yasası insan hakları ve özgürlük olan, barış içinde yeni bir dünyayı yaratmaya kararlı mıyız?

Savaş mı, barış mı? sorusuna eğer BARIŞ diye yanıt veriyorsak ne Irakı'ın ne de ABD yönetiminin saldırganlığına sessiz kalabiliriz. Bugünün dünyasında savaşla çözülebilecek hiçbir sorun olamaz. Zaten insanlık tarihi boyunca da savaşlar hep yeni savaşları getirmiştir. Körfez bir saatli bombaya döndü. Parlayacak küçük bir kıvılcım büyük savaşın ateşini tutuşturabilir.

Türkiye hiçbir askeri önleme katılmamalıdır. Ayrıca, Irak'ın karşı saldırısına yol açacak böylesi bir girişim, iki komşu halkın dostluğunu onarılmaz bir şekilde bozacaktır. Özellikle İncirlik ve Pirinçlik'teki ABD üsleriyle Türkiye'nin bir ilk hedef durumunda olduğunu görmemek vahim sonuçlara varabilir.

Bütün bunların ışığında Türkiye, tavrını barışçıl çözümden yana koymalı, hiçbir askeri müdahalede yer almayacağını, ABD üslerinin kullandırılmayacağını net bir biçimde ifade etmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Körfez bunalımında barışçı çözüm için etkili bir rol oynama konumuna, gücüne ve deneyimine sahiptir. Yeter ki, asker-sivil sağduyulu güçlerin sesine kulak verilsin; ANAP'ın barıştan yana milletvekilleri de dahil olmak üzere, TBMM yetkilerini kullanabilsin. Tüm savaş karşıtı güçlerin katılımıyla açıkça tartışılarak yeni bir dış politikanın ve güvenlik anlayışının oluşturulması, hızla değişen dünya koşullarında bugün daha büyük bir önem kazanmıştır.

-Körfez bunalımından bir an önce çıkılabilmesi için bugün BM kararları dışında hiçbir önlem uluslararası hukuka uygunluk taşıyamaz. Esasen işlevini yitirmiş olan NATO'nun bu krizde barışçı bir rol oynayamayacağı açıkça ortaya çıkmıştır. Bu nedenle NATO'nun etki alanının genişletilmesine alet olunmamalı, buna izin verilmemelidir. ABD'yle yapılan SEIA anlaşması gözden geçirilmelidir. Dünya yeni, barışçıl uluslararası ortak eylemlerle zorbalığa karşı durmalıdır. Dünyanın yeni birlikteliklere oturan, barışı düzenleyecek yepyeni yapılanmalara ihtiyacı vardır.

-Irak sınırımızda patlayacak tek silah; halkımız için kuşaklar boyu sürecek acıların, içinden çıkılmaz sorunların başlangıcı olacaktır? Türkiye'nin savaşa çekilmesi askersel harcamaların katlanarak büyümesi, ülkemizin, halkımızın ekonomik yıkımı demektir.

-Türkiye'nin savaşa çekilmesi; ülkede olağanüstü hal, sıkıyönetim demektir, demokrasiyi kazanma sürecinin sonu demektir. Ekmek, özgürlük, hak arama mücadelesinin sonu demektir. Grev yasağı demektir. Kürt sorunun çözümsüz kalması demektir. Savaşa karşı çıkan yurtsevenler için baskı, zulüm, zindan demektir.

-Türkiye'nin savaşa girmesi; Türkiye halkının evlatlarının ucuz asker olarak cephelere sürülmesi demektir. Ölüm, sakat kalmak demektir.

BÜTÜN BUNLARA İZİN VERECEK MİYİZ?

SAVAŞ ÖNLENEBİLİR:

TBKP, barıştan, demokrasiden yana tüm güçlere sesleniyor: Gücümüzü birleştirirsek, SAVAŞ ÖNLENEBİLİR. Ülkemiz için barış ve demokrasi hiçbir zaman bugünkü kadar birbirine bağlı olmadı. Bugün demokrasiden yoksunluk savaşa daha çok yaklaşmak, savaş ise demokrasiye veda demektir.

Demokrasinin eksiksiz gerçekleşmediği durumda, istikrarsızlıklarla yüklü Ortadoğu'da Türkiye her zaman savaşa çekilmeye açık olacaktır. Bugün Ortadoğu'da olup bitenler karşısında alınacak tutumun şaşmaz tek ölçütü, savaşa karşı çıkmak olmalıdır. Halkımızın, demokratların, liberallerin, İslamcı kesimlerin, sosyal demokratların, sosyalistlerin, komünistlerin, birleşeceği tek ölçüt de SAVAŞA KARŞI OLMAKTIR.

BUGÜN, HEMEN, ŞİMDİ, BARIŞ VE DEMOKRASİ İÇİN,

-Parlamentodaki, parlamento dışındaki tüm siyasi partileri, oluşumları,

-Şimdi sağduyuyla savaşa karşı tavır alan tüm devrimci çevreleri ve hareketleri,

-Tüm sendikaları, kitle örgütlerini, meslek odalarını,

- Bilim, sanat kuruluşlarını, çevrelerini, aydınları,

-Barıştan yana işveren kuruluşlarını ve iş çevrelerini, esnaf ve zanaatkar örgütlerini, kooperatifleri,

-Kürt-Türk tüm halkımızı,

savaş tehlikesine karşı güçlerimizi birleştirmeye, tek tek ve birlikte etkili, yaratıcı biçimlerde barış ve demokrasi eylemlerine çağırıyoruz.

18-19 Ağustos 1990

TBKP Genel Yönetim Kurulu



ĞRISI:

LABİLİR"

la patlayarak tek silah; halkı-
boyu sürecek acıların, içinden
n başlangıcı olacaktır? Türkı
ilmesi askersel harcamaların
mesi, ülkemizin, halkımızın
emektir.
vaşa çekilmesi; ülkede olağa-
netim demektir, demokrasiyi
n sonu demektir. Ekmek, öz-
a mücadelesinin sonu demek-
mektir. Kürt sorunun çözüm-
ktir. Savaşa karşı çıkan yurt
, zulüm, zindan demektir.
vaşa girmesi; Türkiye halkı-
uz asker olarak cephelere sü-
Ölüm, sakat kalmak demek-

RA İZİN VERECEK MİYİZ?
EBİLİR:
n, demokrasiden yana tüm
r: Gücümüzü birleştirirsek,
ILIR. Ülkemiz için barış ve de-
nan bugünkü kadar birbirine
ğün demokrasiden yoksunluk
yaklaşmak, savaş ise demok-
tir.
eksiksiz gerçekleşmediği du-
zlıklarla yüklü Ortadoğu'da
n savaşa çekilmeye açık ola-
adoğu'da olup bitenler karşı-
umun şaşmaz tek ölçütü, sa-
k olmalıdır. Halkımızın, de-
rallerin, İslamcı kesimlerin,
rın, sosyalistlerin, komünist-
tek ölçüt de SAVAŞA KARŞI

EN, ŞİMDİ, BARIŞ VE DE-

ki, parlamento dışındaki tüm
şumları,
uyla savaşa karşı tavır alan
eleri ve hareketleri,
arı, kitle örgütlerini, meslek

kuruluşlarını, çevrelerini, ay

işveren kuruluşlarını ve iş
e zanaatkar örgütlerini, koo-

n halkımızı,
ne karşı güçlerimizi birleştir-
irlikte etkili, yaratıcı biçimler-
rasi eylemlerine çağırıyoruz.

18-19 Ağustos 1990
TBKP Genel Yönetim Kurulu

"Türkiye Batı'nın Petrol Bekçisi Değildir."

ERDAL İNÖNÜ (SHP GENEL BAŞKANI):

BM kararlarını uygulayın dedik. Ama bunu yaparken herkesin önüne geçmeye gerek yok. Biz dünyanın, Ortadoğu'nun jandarması olmayı kabul etmeyiz. Çünkü ulusal çıkarlarımıza uygun değil. Herkes kendi ulusal çıkarını kendi korur. Ortadoğu'da bir devletle birlikte bir başka devlete karşı saf tutmak yanlış. Hiçbir devlet de, 'BM yapmazsa ben yaparım" diye ortaya çıkamaz."

SÜLEYMAN DEMİREL (DYP GENEL BAŞKANI):

"Savaş olacaksa nerede ve nasıl olacak? Bunun senaryosu belli değil. Savaş bu olayı daha büyük bir batağa saplayacaktır.

Türkiye'nin sorunu 'bu pastadan nasıl pay alacağız?' değil, 'Bu savaşa nasıl engel olacağız?' biçiminde olması gerektir. Pastadan pay alacağız diye savaşa girilmez. Kazanç için savaş yapılmaz. Bu yanlıştır, kumardır ve abestir.

Kendi sınırlarımızı korumak yerine, başka devletlerin sınırını korumaya acaba neden gerek duyuyoruz?"

FEHMİ IŞIKLAR (HEP GENEL BAŞKANI):

"Başta kimyasal silahlar olmak üzere Irak'a bunca silahı verenler Halepçe'de kimyasal silah kullanılarak beş binin üzerinde masum insanın öldürülmesine ses çıkarmayanlar, Türkiye'nin demokrasisini boğazlatarak kendi iç sorunları ile boğuşur hale getirenler, bugün dünyaya 'nizam ve intizam' vermek, Ortadoğu petrollerini kendilerini bir daha sıkıntıya sokmayacak bir organizasyona bağlayabilmek adına Ortadoğu'yu ateşe vermeye ve kan gölüne döndürmeye hazırlanmakta ve bu hareketlerinde Türkiye'yi, hiçbir yararı olmamasına karşın giderilmesi mümkün olmayacak zararlara uğratmak ve ateşin içine atmak istemektedirler. Olay NATO çerçevesi içinde gösterilmek suretiyle silahlı kuvvetlerimiz kullanılarak çözülmek isteniyor ve böylece de Türkiye Ortadoğu'da jandarmalığa zorlanıyor."

BÜLENT ECEVİT (DSP GENEL BAŞKANI):

"Türkiye elbette, Irak'ın yaptığı gibi, bir ülkenin bir başka ülkeyi silah gücüyle kendine katmasını onaylayamaz. Ama buna göstereceği tepkiyi belirlerken, kendi başlarına ayakta duramayan ve Türkiye'yi yolundan saptırmak isteyen bazı çağdışı rejimlerin de, onların koruyuculuğuna soyunmuş bölge dışı devletlerin de çıkarlarından değil, kendi uzun vadeli yararı açısından davranmalıdır.

MÜMTAZ SOYSAL(Milliyet):

"Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet başkanı, Körfez bunalımını çok aşikar bir biçimde bugüne ve yarına ilişkin kar hesaplarına dayandıran tutumuyla, yalnız uluslararası geleneklere değil, Türk halkının gururuna da ters düşmüştür. Türk halkı acı anılarla dolu Arabistan çöllerine oğullarının gönderilmesini istemediği gibi, tünel içinde ölüme terk edilen hacıların tazminatlarını bile ödememiş bir ülkenin çıkarları uğruna kendi topraklarının üs olarak kullanılmasını da istemiyor.

Böyle olduğu içindir ki parlamentonun, "önce Meclis Körfez'e asker gönderme imkanını hükümete açsın" diyen devlet başkanını dinlemeyip, tam tersine bütün macera yollarını sıkı sıkıya tıkaması gerekiyor.

Maceraya girildikten sonra, sıkıyönetimli bir savaş ortamında bütün bunları söylemek için vakit geçmiş olacaktır."

MEHMET ALİ BİRAND (Milliyet Gazetesi):

"Bölgede bir askeri kapışmanın nereden, nasıl çıkacağını ve nasıl sonuçlanacağı şimdiden hesap etmek olanaksızdır. Kontrol elden çıktığında bir kaç savaş birden başlayabilir ve Türkiye hiç farkında olmadan kendini yanlış cephelerde bulabilir.

Eğer asker yollayarak, ilerde Ortadoğu'nun sınırları çizildiğinde ülkemizin de pazarlık masasında oturmasını sağlamayı planlıyorsak, hiç merak etmeyelim ki, Batı'nın masaya oturtmayacağı ülke Türkiye'dir.

Hiçbir Türk Liderinin ülkemizi, Ortadoğu batağına sokma tehlikeleriyle dolu bir maceraya itme hakkı yoktur."

GÜNGÖR MENGİ (Sabah):

"Biz Batı'yı seçtiğimiz,insanlığın ortak değerlerine önem verdiğimiz için Saddam'ın karşısında aktif durumdayız. Öyleyse bu Sansür ve Sürgün Kararnamesi niye hala duruyor? Bir sürü gazeteci niçin hala hapishalerde çürüyor?

Doğu Perinçek niçin dergisini basacak matbaa bulamıyor? Niçin fikirlerinden ötürü suçlu gibi kaçtı aylarca? Niçin mahkemelerde ve hapislerde çürüyor?

İnsanlığın ortak değerleri için Batılılarla aynı cephede olacağız, aynı tehlikeleri paylaşacağız. Hatta gerekirse bu uğurda beraber öleceğiz.

Fakat yaşarken onlar gibi yaşayamayacağız. Hadi canım Batıcı değil, Batılı olalım."

TÜRKER ALKAN (Güneş):

"Ufukta gözüken, Batı'nın Ortadoğu'daki jandarmalığı rolünün bize pek uygun görüldüğü. Türkiye böyle bir role kesinlikle karşı çıkmalıdır. Ne Avrupa Topluluğu'na girme, ne NATO güvencesi, ne ekonomik yardım veya ticari kolaylıklar bizi Batı'nın Ortadoğu'daki petrol çıkarlarının bekçisi durumuna indirmemelidir."

EMİN ÇÖLAŞAN (Hürriyet):

"Türkiye'nin -herhangi bir saldırıya uğramadığı sürece- yurtdışına asker göndermesi, sıcak savaşa girmesi savaşa şu veya bu şekilde katkıda bulunması, giderilmesi çok zor ve hatta mümkün olmayan sonuçlar getirir.

Savaş bir felaket ve yıkımdır. Hem ülke millet için, hem de bu kararı alanlar için...

Başımızda zaten yeterince sorun var. Yeni sorunlar istemiyoruz. Arap çöllerinde Mehmetçiğin kanının dökülmesine karşı çıkıyoruz ve diyoruz ki, hangi nedenle olursa olsun, Türkiye'yi yeni maceralara sürüklemeye hiç kimsenin hakkı yoktur."

ERGUN BALCI (Cumhuriyet):

"Sayın Özal'ın bunalımda ABD'ye giderek daha fazla angaje olduğu gözleniyor. Hesap ortada. Batı'ya yaranmakla AT'den Kıbrıs'a askeri yardımdan ekonomik yardımlara kadar tüm sorunların çözümüne kapılar açılacak. Türkiye Kore Savaşı'ndan bu yana Batı'ya yaranmak için pek çok girişimde bulunmuştur. Ama sorunlarımız hafiflemek şöyle dursun, çoğu zaman ABD ve Batı Avrupa tarafından daha da ağırlaştırılmıştır.

Onun için hayallere kapılmadan ardının nasıl olacağı bilinmeyen bu büyük bunalıma elden geldiğince bulaşmamaya çalışmak bize en doğru yol olarak görünüyor."

ÖZTİN AKGÜÇ (Milliyet):

"Türkiye'nin savaşta ekonomik ve can kayıpları olur, kazancı ise olmaz. Türkiye'nin bu bölgede sıcak bir savaşta yararı olmayacağına göre, bu savaş tahriki, ister istemez insanda kuşku doğuruyor. Savaş tahriki ile hangi çıkarlara hizmet ediyoruz, kimler tarafından yönlendiriliyoruz sorusunu akla getiriyor"

OKTAY EKŞİ (Hürriyet):

"Türkiye, kendisine saldırılmadıkça, bu -artık kaçınılmaz gibi görünen- savaşın dışında kalmalıdır. Çünkü Türkiye'nin bugünkü nüfusun iki misline yetecek kadar geniş bir ülkesi olduğu gibi, ne kimsenin toprağında gözü, ne de başkalarının hatırı için akıtacağı bir damla kanı vardır."

HASAN CEMAL (Cumhuriyet):

"Türkiye bugün üzerine düşeni fazlasıyla yerine getirmektedir. Irak'a yönelik ekonomik ambargonun kilit ülkesi olarak bu noktada durmayı bilmelidir Türkiye. Saldırıya uğramadıkça Körfez'i ve Arap dünyasını hedef alan bir askeri güce veya harekete şu ya da bu biçimde katılmaktan kesinlikle uzak durmalıdır.

Türkiye simgesel de olsa, BM karar da alsa, askeri önlemden uzak durmalıdır. Çankaya köşküyle ANAP iktidarında esen havanın bundan farklı olduğunu görüyoruz. Simgesel de olsa böyle bir jest büyük hata olur."

ULUÇ GÜRKAN (Güneş):

"Dilerız Türkiye yapacaklarının sınırlarını, gelecek nesillerin sorgulamayacağı biçimde saptamıştır. Kendisi için gerekli olan çizgiyi aşıp Batı'nın "petrol bekçisi" görüntüsünü vermeyecektir... Türkiye'nin Körfez krizindeki misyonu bu değildir."

METİN TOKER (Milliyet):

"Eğer maksat Irak'ı caydırmak ise bu Türkiye için sağ ceptekini alıp sol cebe koymaktan başka ne ifade eder? Çünkü Türkiye askerini nereden alıp nereye gönderecektir? Irak'ın kuzey sınırından güney sınırına!.. Dağdaki tavşanlar bile bu gösteriye gülerler. Umut olunur, ANAP Meclis Grubu da... Türk Silahlı Kuvvetleri yerli yerinde durur. Caydırıcılığını zaten yapıyor."

Prof. Dr. TANSU ÇİLLER:

"Bir savaş durumunda Türkiye mahvolur. Türkiye sadece döviz darboğazına girmez, içerde fiyatlar da patlar."

Prof. FERİDUN ERGİN:

"Harp ekonomisinde sermaye-emek ilişkilerinde normal toplu sözleşme koşulları söz konusu olamaz. Eğer savaşa girersek bunun faturasını da ağırlıklı olarak çalışanlar öder."

Prof. MEMDUH YAŞA:

"Türkiye'nin bir harbe hazırlanması, yeni silahlar alması, enflasyonu, temel nedeni olan kamu açıklarını da artırır."

ZİYA MÜEZZİNOĞLU (Maliye Eski Bakanı):

"Savaş halinde ekonomimizdeki olumsuz göstergeler çok daha büyük boyutlara ulaşacaktır. Yine bir sıcak savaş durumunda grevler ertelenebilir, toplu sözleşmeler rafa kaldırılabilir ve savaşın faturası çalışanlara çıkarılabilir."

SENDİKALAR, MESLEK ÖRGÜTLERİ:

SAVAŞA HAYIR

1 Eylül Dünya Barış günü Ortadoğu ve Körfezdeki savaş krizinin yaşandığı bu günlerde sendikalar, meslek odaları ve diğer toplumsal örgütlerce **Savaşa Hayır** belgisi altında değişik etkinliklerle kutlanıyor.

Ankara'da 17 Demokratik kitle örgütü Barış Zinciri oluşturdu ve TBMM'e mektup göndererek Savaşa karşı olduğumuz bilinmelidir dediler. Mektuba imza atan **Basın-İş, Bel. Day. Der, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Eğit-Der, Halkevleri, İHD, Maden Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, NÜSHED, Otomobil-İş, Türk Tabibler birliği, Türk Hemşireler Derneği, Teknik Sağlık Mensupları Derneği, Veteriner Hekimleri Derneği, Ziraatçılar Derneği.** 17 Sendika ve Meslek kuruluşu, 1-5 Eylül tarihleri arasında değişik etkinlikler düzenleyecekler.

İstanbul Tabib Odası 29 Ağustos günü bir basın toplantısı düzenledi. Toplantıya **İstanbul Barosu**'nun yanında İstanbul'daki **Mimar, Mühendis Odaları** şube ve temsilciliklerde katıldılar. "Körfez krizinin şiddet kullanılmadan diyalog yoluyla çözümünden yana olduklarını açıkladılar.



TBKP İNSAN HAKLARI İHLALLERİ, TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERLE DAYANIŞMA ÇALIŞMA GRUBU:

"HERKESİN YAPABİLECEĞİ BİR ŞEYLER VAR"

TBKP'nin cezaevlerine yönelik böyle bir çalışma grubu oluşturmasındaki amaç nedir? Neden İHD veya insan haklarıyla ilgili bir başka kuruluşta değil de TBKP bünyesinde faaliyet içindesiniz?

Söyleşi: **Rıfat Güler**

-TBKP'nin cezaevlerine yönelik böyle bir çalışma grubu oluşturmasındaki amaç nedir? Neden İHD veyya insan haklarıyla ilgili bir başka kuruluşta değil de TBKP bünyesinde faaliyet içindesiniz?

Yüksel Selek: İHD ve öteki insan hakları kuruluşları da cezaevleriyle ilgileniyorlar. Fakat 12 Eylül, zındanlara o kadar çok sayıda insan doldurdu ki, İHD yahut bu amaçla kurulmuş derneklerin cezaevindeki insanların çok çeşitli sorunlarıyla ilgilenmeleri zaten mümkün değildi. Ve zaten her siyasi örgüt, grup veya hareket kendi üyeleri ve yandaşlarıyla doğal olarak ilgilenmektedir. Bizde ise, TBKP'de bu tür bir çalışmanın, yani cezaevleriyle düzenli, sürekli kalıcı bir çalışmanın oturtulamamış olması, bizim kendi arkadaşlarımız açısından böyle bir örgütlü çalışmayı yapma ihtiyacını duymamıza yolaçtı.

İkincisi, İHD ve benzeri kuruluşlara da yardımı olacaktı böyle bir çalışmanın. Bir bütün olarak düşündüğümüzde ise, demokrasi mücadelesini, içerisi ve dışarısıyla hep birlikte yürütmek durumundayız. Onların 12 Eylül hukukunun getirdiği yığınla haksızlıkla karşı karşıya olduklarını biliyoruz. Ve bunların çözümü için herkesin işbirliği yapması gerekir. Çalışma grubumuz böyle bir ihtiyacın ürünüdür.

-Yalnızca TBKP'lilerle mi ilgileniyorsunuz?

Yüksel: Faaliyetimizin odak noktasını onlar oluşturuyor. Önce bizim kendi arkadaşlarımızı kendi politik süreçlerimizin içine katabilmek, onları bilgilendirebilmek gibi bir görevimiz var. Onu yerine getirmeye çalışıyoruz. Elbette TBKP'li arkadaşlarımızın içinde bulundukları bir çevre var. Bu çevreyle de olanaklı olduğu ölçüde dayanışma göstermeye çalışıyoruz. Ama bunu ne ölçüde başardığımız şimdilik şu aşamada bir soru.

Sultan Altun: Cezaevlerindeki insanlarla dayanışmak, onları politik süreçlere katma amacıyla kurulan bu komisyon zaten demokrasiyi kazanma mücadelesinin çok doğal bir sonucuydu. Demokrasi günlük yaşamın her alanında, ayrıntılarında yatar. TBKP demokrasiyi kazanma hedefini önüne koyarken içeride, cezaevlerinde antidemokratik uygulamaların hedefi olmuş, 12 eylül yargılamalarının kurbanı olmuş insanlara elbetteki kayıtsız kalamazdı. Bunun doğal bir parçası olarak da, cezaevlerinde 141-142'den dolayı, düşüncelerinden ve öteki antidemokratik yasa maddelerinden yatan tüm insanlara da sahip çıkmalıydı. Komisyonun amacı buydu. Böyle bir amaçla yola çıkınca da ölçütümüz sadece TBKP'liler olamaz. 12 Eylül hukukundan zarar görmüş bütün insanlara ulaşmayı amaçlıyoruz, olanaklarımız ölçüsünde.

-TBKP'liler dışındaki tutuklu ve mahkumların sizin çalışmanıza karşı tepkileri nasıl?

Sevgi: O bizim yaklaşımıza bağlı. Yaklaşımımız insani ve genel olarak demokrasi sorunuyla bağlı olunca olumlu tepkiler alıyoruz. Ama doğrudan dar politik bir ilişki gibi görüldüğünde tepkiler olumsuzlaşıyor. Bu soruya cezaevinden henüz çıkmış olan **Mehmet Dömekeli** arkadaşımız daha iyi yanıt verir kanısındayım.

Mehmet Dömekeli: Bu çalışma grubu oluştuğunda ben cezaevinde olduğum için içeridekilerin tepkilerini yansıtabilirim bir ölçüde.

Çalışma grubu oluşturulduğunda o dönemde içeride bulunan bizim arkadaşlarımızın siyasal moral ve maddi sorunları. Maddi sorunlar vardı. Bunlar nasıl çözülecekti? çeşitli gelgitler olsa da moral sorunlar çözülebiliyordu. Ama siyasal sorunlar nasıl çözülecekti? Siyasal bir bağlantı kurulmasına bağlıydı. Siyasal süreçler hakkında bilgilenmek ve katkılarda bulunmak, kalabalık olarak bulunulan toplulukların TBKP'nin birer birimi olarak görülebilme şansı doğar mı sorusunu sormuştum kendime. İstediğimiz kadar esnek yaklaşalım, şu anda çalışan komisyon özel olarak TBKP'lilere yöneliktir ve genel olarak da TBKP'lilere yönelik algılanıyor.

Şöyle bir durum sözkonusu olabilir: Cezaevlerinde TBKP'lilerin ve yandaşlarının öteki arkadaşlarla ilişkileri, grubun onlarla ilişkilerinde etken oluyor. Eğer cezaevinde yaklaşımlar iyiyse ve birlikte bazı çalışmalara katılabiliyorlarsa ortak yaşamı gerçekleştirmişlerse, komisyon da buna bağlı bazı ilişkiler geliştirebiliyor. Hemen hemen siyasi örgütler, cezaevlerindeki kendi yandaşlarının sorunlarını çözmek doğrultusunda az ya da çok, şu ya da bu düzeyde örgütlenmiş durumda.

Özellikle şunu bir kere daha vurgulamak istiyorum: Cezaevinde bulunan arkadaşların temel sorunu şu anda politik sürece katılabilmek, etkili olabilmek. Bu nedenle de çalışma grubundan çok şeyler beklediklerini sanıyorum. Bunun dışında kalan moral ve maddi sorunlar buna bağlı olarak çözülecektir. Yani asıl birinci sorun politik sürece katılma olarak ele alınmalı diyorum.

-Çalışma grubu olarak bu ihtiyaca yanıt verecek çalışmalar içnde misiniz?

Yüksel: Çalışma Grubunu ilk kurduğumuz dönemde bizim için meçhul olan bir alanla yüzyüzeydik. Önce bilgi edinmeye, bir liste edinmeye çalıştık. Sonra bunu yaygınlaştırmayı Adımlar temsilcilikleri aracılığıyla örgütlemeyi hedefledik. Bu konuda yaptığımız ilk girişimlerin olumlu bir sonuç verdiğini söyleyemeyiz.

Arkadaşlarımızı politik süreçlere katmak, onların görüşlerini almak konusunda başarılı olamadık. Şimdi bültenleri gönderiyoruz. Ziyaret yapma olanaklarını değerlendirmeye çalışıyoruz. Şu ana kadar bir hayli cezaevi ziyareti yaptık. Bu çalışmalarla onların politik süreçlere katılımını sağlamak mümkün. Ama bunu sadece bu grubun yapması mümkün değil. Zaten komisyonun adını **"İnsan Hakları İhlalleri, Tutuklu ve Hükümlülerle Dayanışma Çalışma Grubu"** olarak değiştirdik. Bu çalışma grubunun TBKP parti örgütleri tarafından da benimsenmesi ve benzer çalışma gruplarının oralarda da oluşturulması için girişimdeyiz.

Sultan: İletişim iki taraflı bir olaydır. İnsanları politik süreçlere katmanın yollarından birisi onlara çıkan bütün enformasyon malzemesiningönderilmesidir. Yapabileceğimiz sadece budur. Bir de o arkadaşların, dışarda gelişen her tür süreç hakkında, kendi cezaevi olguları hakkında vb. konularda yazmaları gerekir. Bu da iletişimin bir başka yönüdür. Bu konuda ciddi bir eksiklik içindeyiz.

-Cezaevlerinden gelen mektuplarda veya yüzyüze görüşmelerde dışarıdan gösterilen dayanışmanın yeterli olmadığı, içeridekilerin adeta unutulduğu yolunda eleştiriler var. Kamuoyunda bir duyarsızlığın olduğu da önemli bir gerçek. Çalışma Grubu'nun faaliyetleriyle birlikte birşeyler değişti mi?

Sevgi: Soruna yalnızca cezaevindekilere ilgisizlik açısından yaklaşamayız. Onların sorunu aynı zamanda dışarıdakilerin sorunu. Genel olarak bir duyarsızlık var. İlginç olanı içeriden çıkmış arkadaşlarda da aynı durum var. Bu nedenle Yüksel Selek'in 40. sayıda çıkan yazısını çok olumlu bulduk.

Konuyla ilgili bir tartışmayı başlatabilirse çok iyi. Çünkü bu temel bir sorun. Sorunu Türkiye insanı gerçeği içinde de düşünmek gerekir.

TBKP içinde olaya karşı ilgide bazı kıpırdamalar var. Faaliyetimiz sonucu azından olay sergileniyor, çünkü unutulmuş bir olaydı. Hatta içeride bizim arkadaşlarımızın olduğu bile bilinmiyordu. Ama yine de TBKP içinde ilgi çok yetersiz.

Sultan: Bir kere cezaevindekilerle dayanışmanın hareket noktasını o insanlara sahip çıkmak, onları korumak veya onlara merhamet duymak noktasından çıkarmak lazım. TBKP'nin hedefi demokrasiyi kazanmaktır. Şimdi TBKP yasallığını kazansa, Anayasa Mahkemesi'nden bir zaferle çıksa bile, eğer cezaevlerinde, düşüncesinden ötürü yatan bir tek siyasi tutuklu veya mahkum kalmışsa, o zaman TBKP "Demokrasiyi kazanma hedefine ulaştım" diyerek, ortaya çıkamaz. Olaya böyle bakmak lazım. TBKP'nin politik hedeflerini benimsemiş üye veya yandaşlarının herşeyden önce bu nedenle cezaevindeki siyasilere kayıtsız kalmaması gerekir.

Mehmet: Ben olaya şöyle bakmak istiyorum: Sultan'ın vurguladığı gibi demokrasiyi kazanma amacımız var. Bu hedefin ne anlama geldiğini tam anlayabildik mi? Bu çok genel ve bitmez bir sorun. Salt cezaevindekilerin özgürlüklerine kavuşmaları sorunu da değil. Demokrasi sadece, onların dışarı çıkarılmaları ile, partinin yasallaşması ile kazanılmıyor. İnsanların kendi haklarının bilincine varabilme, savunabilme, genişletebilme sorunu bir anlamda. En önemlisi de bu.

Partimize önemli bir görev düşüyor duyarlılığı artırmak için. Yalnız yazıp çizmekle olmadığı için örgütlülüğü yükseltmek gerekiyor. Ayrıca demokratikleşmenin tüm sorunlarını birlikte ele alıp bir senteze varmak, ortak bir eylemlilik geliştirmek gerekiyor. Örneğin, cezaevlerini, sendikal hareketi veya partinin yasallaşmasını ayrı ele almaktan çok, bunların özgünlüklerini koruyarak demokrasi mücadelesinde birleştirmek gerekiyor.

Yüksel: Bu bir birey olmak sorunudur. İnsan haklarını önce kendinde içselleştirmek, bi-

lincine varmak sorunudur. Bunun bilincine varamayan insan, diğer insanları kendisi gibi anlayamaz, algılayamaz. Toplumumuzun bu kadar tepkisiz olması bundan kaynaklanıyor. Biz "teba" olmaktan çıkıp "yurttaş" olduğumuz zaman sorun çözülecektir.

Çalışma grubunuzun önündeki hedefler neler?

Yüksel: Önümüzdeki sonbaharda, demokrasi ve özgürlükler konusunda yürütülecek bir kampanyanın içinde olacağız. Bu kampanyada öncelikle Türkiye'de antidemokratik bütün uygulamaların, yasaların ortadan kaldırılması için TBMM bir bombardımana tutulacaktır. Bu kampanyanın ana hedefi düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne yönelik bütün kısıtlamaların kaldırılması. Güçler büyük ölçüde burada yoğunlaşacak. Buna bağlı olarak cezaevleri sorunu, 12 Eylül hukukunun bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılması sorununu içeren bir paket var önümüzde.

Bir de infaza yönelik Adalet Bakanlığı'nın yeni girişimleri var. Örneğin müebbetliklerin yatma süresini 36 yıllıklar gibi 14.5 yıl değil, 40 üzerinden belirlenmesi uygulaması her an gündeme gelebilir. Bu haksızlık düzeltilmezse, müebbetlikler 1 yıl 7 ay daha fazla yatacaklar. Bunun yanısıra, Eskişehir'de hazırlanmış olan hücre tipi cezaevi uygulaması başlatılmak isteniyor. Bu uygulamalara karşı bir kampanya gündemimizde bulunuyor. Cezaevleri bu konulara çok duyarlıdır. Eğer kamuoyu, örgütlü güçler bu konuda gereken hassasiyeti gösterip, mücadeleyi en kısa zamanda yükseltmezlerse tepki cezaevinden gelecektir. O zaman da dışardakilere düşen şey, cezaevlerindeki kampanyayı desteklemekten ibaret olacaktır. Bunun en büyük sakıncası şudur: Cezaevindeki insanın kullanacağı en etkili silahı, kendi bedenidir, yani açlık grevidir. Buna yolaçmamak için biz konuyu gündemimize aldık ve neler yapabileceğimizi tartışıyoruz.

- Tek tek gruptaki arkadaşlar olarak bu özverili çalışmaya katılmaktaki amacınız beklentileriniz neler?

Bedri: Bu çalışmayı TBKP'nin önemli bir faaliyet alanı olarak geliştirmek ve yaymak amacındayız. Özveriye dayanmasının, insanı yarının öne çıkmasının bir nedeni, toplumda varolan duyarsızlık, demokratikleşmeyle bağının yeterince görülememesi. Dolayısıyla çalışma grubumuza katılan arkadaşlar gerçekten büyük özveri gösteriyorlar.

Önemli olan varolan durumu değiştirmeye yönelik şimdiden bir şeyler yapmaktır, biz de tam bunu yapmaya çalışıyoruz. Böyle bakınca da ben TBKP'nin parti olarak tüm örgütlerini bu çalışmaya katmasını gerekli görüyorum. Bunun ötesinde günlük politikasının bir ayağı da bu olmalı TBKP'nin. Yani aydayılda bir çıkan genelgelerle değil, TBKP'nin her örgütü düzeyinde faaliyetinin bir bölümünü oluşturmalıdır cezaevleri sorunu.

Çalışma grubunun bir üyesi olarak bana gelince, cezaevlerinden gelen yayın taleplerini karşılamaya çalışıyorum ve bu konuda yeterli bir yardım görmüyorum. Bazı insanlar dışında geniş bir kitap kampanyası örgütleyebilmiş değiliz. Kendi olanaklarımızla talepleri karşılamaya çalışıyoruz. Bu da yeterli olmuyor. Bunun bilinmesini ve bize daha fazla yardımcı olunmasını istiyorum.

Füsun: Çalışma Grubu'na yeni katıldım. Kurban Bayramı'nda cezaevi ziyareti ile çalışmaya başladım. Bu olayı yaşamaktan çok memnun oldum. Çevremizdeki insanlar da, vicdanen ya da başka nedenlerle bu çalışmaya katmalıyız. Bunu hedefliyoruz ama bana göre çevremiz gerçekte duyarsız ve sevgisiz. Duyarsızlık sevgisizlikten kaynaklanıyor. Çevremizde büyük bir sevgisiz ortam var. Çok sevdiğimiz bir kaç dostumuzun olmasıyla ilgili değil, genel bir sevgi sorunu var. Dayanışmanın sevgiyle güçleneceğini düşünüyorum.

Sultan: Başından beri olayı politik çalışma alanı olarak gördüm. Herkes elindeki en uygun araçlarla katılır çalışmaya. Mesleğimin getirdiği bir takım avantajlar var.

Bu grupta somut bir iş yapıyoruz ve bu beni mutlu ediyor. Şunu belirtmek istiyorum: Cezaevindeki insanlar gerçekte cezaevinde değiller, o duvarları yıkmışlar, dışarıya açılmışlar. Şimdi onlara dünyayı, Türkiye'yi taşıyabilirsiniz. Hiçbir şey yapamazsanız kendi yüreğinizi götürebilirsiniz. Herkes birşey yapabilir. Günde artırılacak bir paket sigara parası bile cezaevindeki arkadaşların ekonomik sorunlarını çözer. Bir mektup yazabilir, okuduğunuz bir kitap veya dergiyi postalayabilirsiniz, bir açık görüşte ziyarete gidebilirsiniz.

Halit: Bir marksist ve parti üyesi olarak birey olmanın önemini kavrayamadık. Birey olmaya çalışınca gördüm ki, benim gibi, aynı düşünceyi savunan insanların ülkenin zindanlarında bulunması beni rahatsız ediyor. Bu amaçla böyle bir çalışma grubunda yeraldım.

Nihal: Benim bu çalışmaya katılmam çok uzun yıllar bir şey yapamamanın sıkıntısıyla başladı. Bir şeyler yapmak, birileri adına değil önce kendi adıma birşeyler yapmak istiyordum. Bence bireyin duyarlılığı önce kendisi için duyarlı nitelemesini kullanıyorsak, o insanın kendisi kadar başkaları için de sorumluluk duyması gerektiği kanısındayım.

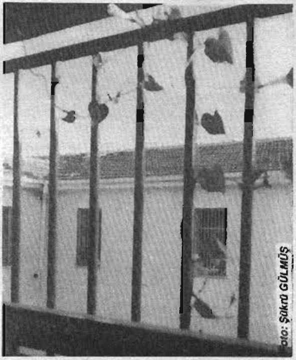
Mehmet:

Ben gönüllülerin artmasını diliyeceğim, ben yeni katıldım bu gruba. Cezaevinden yeni çıktım. Cezaevinden çıkmak herşeyin bittiği, özgürlüğe kavuştuğum anlamına gelmiyordu. Benim arkadaşlarım, yoldaşlarım cezaevindeyken ben kendimi özgür hissedemeyecektim. Bu bir yanı. İkinci yanı ise, o daha genel; **demokrasisizliğin o ağır lekesini taşımak** bana çok güç geliyordu. Onu taşıyamıyorum, onu atmam gerekiyor üzerimden. O nedenle buradan tüm insanlara seslenmek istiyorum: Eğer o lekeyi taşımak **istemiyorsanız, demokrasi savaşımına katılın, ivme katın.**

Bu söyleşiden ötürü hepinize teşekkür ediyorum.

Hazır mıyız?

❒ **Nazmi Şaşmaztin**


Foto: Şükrü GÜLMÜŞ

Kilometrelerce uzakta, sessiz gecelerden birinde sizlere sesleniyorum. Kate Chapin'in UYANIŞ isimli romanını bir saat önce bitirdim. Edna'nın trajik sonu, hüzün verici final canımı sıktı. Joyce'un mektuplarına başlamak istedim olmadı. Savaş rüzgârları gerginliğimi arttırıyor. Noktürn'ler, Etüd'ler, Scherzo'larla, rahatlamaya çalışırken, düşüncelerim hızla birlik sürecine, yaklaşan kongreye akmaya başladı. Müzik bitince, geçmişe kısa bir yolculuk yaptım, yaşadıklarımızı, yaşadıklarımızı düşündüm. İletişimin kesildiği, umutsuzluk, çaresizlik virüsünün gencecik bedenleri birer birer çökerttiği, yabancılaşmanın, kabalığın erdem sayıldığı günlerde, kulaktan kulağa yayılan birlik ve toparlanma haberleriyle, umudunu yitirmeyen insanların gözlerindeki kıvılcımları anımsadım. Sonra, geçmişin olumlu birikimlerine sahip çıkan, olumsuzlukları reddedne, herşeyi sorgulayan, yeni dönemin, çevremdeki bazı dostlarda yarattığı şaşkınlığı, düşündüm. Marksizmin yaratıcılarını "göksel varlıklar" olarak kabul eden ve teorini değişmezliğine, dokunulmazlığına inanan durgun, puslu beyinlerin çırpınışlarını, çözümsüzlük içinde savruluşlarını anımsadım. Yazık, ne çok insan yitirdik! Şimdi, yitirdiğimiz insanları kazanabileceğimiz ve geçmişin "yüklerinden" kurtulabileceğimiz bir sınav bekliyor bizi. Hazır mıyız? Konumundan ötürü, alevlerin, fırtınaların ortasında (ya da içinde) değilim ama hazır olduğumuza inanıyorum.

Dostlarım bu bizim ilk yasal kongremiz ve en önemli sınavımız. Eksikliklerin olmayacağını söylemek gerçeklerle bağdaşmaz. Ama tüm eksikliklere rağmen, bence en önemli şey kongrenin tam anlamıyla demokratik bir ruha sahip olmasıdır. Kongre, bu güne dek yazdıklarımızın, söylediklerimizin aynası olacaktır. Kongre, yasallaşma mücadelemize, birlik çabalarımıza daha fazla heyecan ve coşku getirecektir. Dışımızda ve içimizdeki küskün dostlarımız, demokratik ve canlı bir kongreyle yeniden harekete geçecektir.

Dostlarım, kongrede her ses, her düşünce kendisini özgürce ifade edebilmelidir. Gizlilik koşullarında yapılan, donuk ve her zaman genelin iradesini yansıtmayan, üretken sonuçlara varılamayan geçmiş kongrelerin olumsuzlanması için bundan iyi bir fırsat olabilir mi?

Bizleri eski olumsuzlukların taşıyıcıları olarak görmeye devam eden dostlarımızın düşüncelerini bu sınavdan yüzümüzün akıyla çıkarak değiştirebiliriz. Böyle bir sınavda yıpranan ilişkilerimizi onarabiliriz. Tezlerimize, pratiğimize yöneltilen eleştiri ve yakışıksız sözlere en iyi yanıtı kongre sonuçlarıyla verebiliriz.

YİNE ESKİŞEHİR YİNE CEZAEVLERİ

❒ **Mirza TURGUT**

Hatırlayalım: Geçen yılın Temmuz başlarında, Eskişehir cezaevinde bulunan tünel bahane edilerek, çeşitli mücadeleler sonunda elde edilen tüm haklar yok edilmişti. Bunun üzerine cezaevindeki siyasi hükümlü ve tutuklular, alınan haklarının geri verilmesine kadar süresiz açlık grevine başlamışlardı.

Direnişçilerin hiç bir şekilde "aşırı" isteği olmadığı ve sadece eski haklarını istedikleri halde, bakanlık işi inatlaşmaya götürmüştü.

O günden bu yana cezaevleri genel olarak "sakin" geçti. Ama Eskişehir boşaltıldıktan sonra, yeniden imar edilip, tek kişilik hücreler haline getirilmeye çalışılması hemen tüm cezaevleri için yeni bir huzursuzluk kaynağıydı. Daha önceleri üç-dört kişinin kaldığı koğuşlar yıkılıp, tek tek hücreler haline getirilen cezaevinde, hücresinde kalan birinin örneğin bitişik koğuştaki ile görüşmesi mümkün olmayacaktı.

Tarih kaç kere tekerrür edecek? Bizler her yılın yaz aylarını açlık grevleri ili mi geçireceğiz? Yine hatırlayalım: 87, 88, 89 yazları uzun süreli açlık grevleriyle geçti. Bu yılın yazında "rahat bir nefes alıyoruz" derken, yeniden baskı dalgasının işaretleri gelmeye başladı.

Amaç Ne?

Artık şuası kesin: Eskişehir cezaevi her an faaliyete geçmek için hazır bekliyor. Adalet bakanı Sungurlu'nun bu konuda birbirini yalanlayan demeçleri çıkmaktadır. Örneğin kimi zaman "hayır orayı kullanmayacağız" diyebilmektedir. Bu durumda "peki neden yaptınız?" sorusu açıkta kalıyor; kimi zamanda "sorun çıkaran", "uslanmayan"ları buraya toplayacaklarını belirtmiştir.

Çeşitli cezaevlerinden toplanan "sorun çıkaran" devrimciler buraya kapatılıp, sözüm ona etkisizleştirilecekler; bu yolla da diğerlerine gözdağı verilmiş olacaktır.

Aslında hükümette, bakanlıkta içerdeki siyasilerin bu tür gözdağı ve baskı politikasıyla "uslanmayacağı"nı çok iyi bilmektedirler. Esasen cezaevlerinde "sorun" çıkaranda yoktur. Sorunun kaynağı hükümetin kendi yapısından başkası değildir. Halk desteğini kaybettikçe hırçınlaşmakta, baskı ve zorla ayakta durmaya çalışmaktadır.

Yapılması Gereken

Sosyalistlerin Birlik Partisi girişiminin değişik inisiyatifleri ve TBKP acil demokrasi görevleri için başlatacakları eylemlilik sürecine, Eskişehir'de somutlaşacak cezaevlerine yönelik baskı dalgasının teşhirini de eklemelidir... Toplumun örgütlü sivil, demokratik güçleri harekete geçirilebilirse hükümet bu uygulamayı göze alamayacak ve iptal etmek durumunda kalacaktır.

Böylece hem tek tip sistemi uygulamaya sokulmadan önlenmiş olacak hem de yıllardır yanlış bir şekilde gelenekselleşen içerik dışarı diyalektiği esas yerine oturacak ve belki de ilk defa olarak içerikinin sorunu dışarıda halledilecektir.

Sonuç olarak şunuda belirtmek yerinde olacaktır: Bizlerin endişe ve rahatsızlığı bireysel olarak daha fazla baskı görmekten çok; böylesi bir uygulamaya boyun eğmek, rejimin demokrasi güçleri üzerindeki baskısını meşrulaştırıp, kalıcı hale getirmesi anlamına gelecektir ki direnmek isteyişimizin neden ve mantığı da burada aranmalıdır.

YEREL YÖNETİMLER:

19 Ağustos Yerel Seçimlerinin Düşündürdükleri

Büyük kentler artık o hale gelmiştirki sorunları ve onların çözümü Türkiye'nin genelinde ayrı ele alınamaz ve bu kentler tek başlarına kalıcı çözümler üretemezler. Bütün bu sorunların çözümü zor ve yasaklarla da olmamalıdır. Sorunlar yerlerinde çözümlenmeli uzun vadeli sosyal ve ekonomik önlemler alınarak büyük kentlere olan insan akımı durdurulmalıdır.

❐ **Mehmet Koç**

19 Ağustos 1990 tarihinde 14 yerleşim biriminde belediye başkanlığı ve belediye meclis üyeliği seçimleri yapıldı. 150.000 seçmenin 444 sandıkta oy kullandığı seçimlere toplam 8 parti katıldı.

Özellikle 300 bin nüfuslu ve 100 bin seçmene sahip Bayrampaşa ile 25 bin seçmenli Etimesgut 19 Ağustos seçiminin adeta merkezleri oldu. Politik nabız bu iki merkezde attı.

3 Haziran 1990 tahinde 51 beldede yapılan belediye başkanlığı seçimlerinin arkasından yapılan bu seçimler bir yerel seçim özelliğini aşıp ülke çapında hükümet için güven tazeleme, muhalefet partileri için ise güç gösterisi hareketine dönüştü. Nitekim bir ay öncesinden başlatılan çalışmalar bunun bir göstergesiydi. Ülkenin bütün sorunları unutulmuştu sanki. Hatta Ağustos başında patlak veren Körfez krizi bile seçimleri gölgeleyemedi. Bayrampaşa ve Etimesgut'ta seçim kampanyası boyunca çılgın bir şov yaşandı. Seçime katılan partiler 47 ton naylon, 2 milyon 8 yüzbin bez ve kağıt görsel malzeme kullandı. Parti liderleri ve önde gelen yöneticileri 3-4 kez seçim bölgelerine gelerek adeta kamp kurdular. Her mahalle ve hatta sokakta hemen hemen tüm partiler seçim büroları kurdular. Ev ev, hatta oda oda ziyaretlerde bulundular. Düğünlere çiçek yollamaktan ikmale kalan öğrencilere kurs vermeye, çocukları lunaparka götürmeye kadar. Halka, şişe suyu, çikolata, çakmak, kalem, top, anahtarlık, kibrit gibi hediyeler dağıttılar. Hava kirliliğini yok etmekten, yeşil alanlar oluşturmaya, İstanbul'da çözülemeyen su sorununu Bayrampaşa'da kökten çözmeye, "kapısı açık belediveden" ulaşım, konut sorununu çözmeye, sanayi siteleri, halk pazarları kurmaya varıncaya kadar herşeyi vaad ettiler. Metin Toker'in deyimiyle partiler neredeyse "Ayı bile" vaad eder hale geldiler. Propaganda faaliyetlerinin bu derli yoğun ve aşırı vaadlerle yapıldığı bir seçim kampanyası şimdiye kadar Cumhuriyet tarihinde görülmemiştir.

Büyük Kentlerin Sorunlarına Devlet El Atmalı

Özellikle bugün ana kentlerin karşı karşıya kaldığı en temel sorunlar göç, gecekondulaşma ve çarpık yapılaşmaya bağlı olarak alt yapı sorunlarıdır. Gecekondulaşmayla, susuzlukla, derin gelir farklarıyla, yoğun kentleşmeyle, allak bullak ulaşımıyla, deniz ve hava kirliliğiyle. Türkiye'de bugüne kadar uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların olumsuzlukları büyük kentlere taşınmıştır, taşınmaktadır. Büyük kentler artık o hale gelmiştir ki sorunları ve onların çözümü Türkiye'nin genelinde ayrı ele alınamaz ve bu kentler tek başlarına kalıcı çözümler üretemezler. Bütün bu sorunların çözümü zor ve yasaklarla da olmamalıdır. Sorunlar yerlerinde çözümlenmeli uzun vadeli sosyal ve ekonomik önlemler alınarak büyük kentlere olan insan akımı durdurulmalıdır. Büyük kentlerin sorunlarına bizzat devlet el atmalıdır. Ulaşımdan, konuta, alt yapıdan, çevre kirliliğine kadar sorunların çözümüne devlet proje, kredi, finansman ve her türlü destekle yardımcı olmalıdır. Gerek iktidar, Gerekse muhalefet partileri ve marksistler tek başlarına bu sorunların üstesinden gelemezler. Dolayısıyla kısa ve oy kapmaya yönelik çıkarcı yaklaşımlar sorunları çözemeyeceği gibi, daha da içinden çıkılmaz bir hale getirecektir. Ayrıca sorunların çözümüne yönelik herhangi bir partinin getirdiği öneri ve doğru projeler diğerleri tarafından yadsınmamalı doğru ve yararlı görüşlere hep birlikte sahip çıkma geleneği yerleşmelidir.

Örneğin sorunların en ağır biçimde yaşandığı kentlerimizden biri olan İstanbul için şu tezlere birlikte sahip çıkamaz mıyız;

- Su sorununun çözümüne katkıda bulunmak ve giderek de eldeki havzaları yitirmemek için; Yerleşim bölgelerinin politik kaygılar duymadan baraj havzalarının ve onun çevresinde oluşturulacak kademeli koruma çemberlerinin dışına çıkarılmalı, planlı, projeli, alt yapılı yeni yerleşim bölgeleri gösterilerek havza içindeki mevcut yerleşim bölgelerinin tahliye edilmesi gerçekleştirilmelidir.

-Özellikle son yıllarda, kış aylarında kendisini hissettiren hava kirliliğine yol açan yüksek kükürt oranlı kömür tüketimi kontrol altına alınmalı, doğal gazın ısınmada yaygın kullanılması bir an önce sağlanmalıdır.

- İstanbul'un kömür ihtiyacını karşılayan Kemerburgaz Çiftehamanlar, Yeniköy, Şile kömür havzalarındaki kömür ocakları derhal kapatılmalıdır. Bu ocaklar, açık işletmeler olup bir yandan yüksek kükürt oranlı kömürleri çıkartırken, diğer yandan da İstanbul'un ciğerleri olan ormanları bir çekirge sürüsü gibi katletmektedirler.

-İstanbul'un etrafında belli boş alanlar tespit edilerek, ormanlık alanlar oluşturulmalı ve İstanbul'un etrafı bir yeşil kuşakla çevrilmelidir. Bu konuda belediye yer göstermeli, kamu kuruluşları el birliği yapmalı, kamuoyu oluşturularak halkın çeşitli kesimlerinin katılımıyla düzenli ve sürekli olarak ağaç dikme kampanyaları başlatılmalıdır.

Şüphesiz ki İstanbul'a ilişkin tezler salt bir kaç başlıkla sınırlı tutulamaz. Duyarlı olunarak, bu konularda herkesin söyleyeceği bir şeyleri olmalıdır düşüncesindeyim.



Santral Tartışması sürüyor:

ALTERNATİF ENERJİ KAYNAKLARI TARTIŞILIYOR

Cumhurbaşkanı Özal Aliağa'daki santralin yapılmasını istiyorum dedi. Savaşa girip girmeme, Suudi Arabistan'a asker yollayıp yollamama tartışmaları arasında Özal'ın bu açıklaması öne çıkmadı.

Aliağa Termik Santralına karşı yürütülen, yurttaş insiyatifine dayalı, kampanya genel olarak termik santralları, enerji üretimini, sanayileşmeyi vb. sonurları da beraberinde gündeme getirdi.

Fosil yakıtlara dayalı enerji üretimi bugün bütün dünya da terk ediliyor. Bu eğilimin güçlenmesi alternatif enerji kaynaklarını da tartışmak ihtiyacını ortaya çıkartmaktadır. Nükleer ya da termik santrallerden başka gelecek için bulduğumuz seçenekler yok mudur? Bu sorunun cevabını tartışmak, genel olarak "alternatif enerji kaynakları"nı gündeme getirmek için Ekim ayı içerisindeki iki gün süreli bir toplantı düzenleniyor. Yeşiller Partisi İzmir Örgütünün düzenlediği Aliağa'da ya da Burhaniye'de yapılacak bu toplantının kesin programı henüz belirlenmedi. Bunun için, siyasi partiler, meslek odaları ya da ilgi duyan kişilerin katılımı isteklerini Yeşiller Partisi İzmir İl Örgütüne iletmeleri isteniyor. Tasarlanan bu toplantıya katılacaklar için adres şöyle:

Kıbrıs Şehitleri Caddesi No 149-6 Alsancak-İzmir Tlf: 23 38 94 21 51 17

DİOKSİN - 3

Bu zehirli madde insanı öyle demoralize ediyor ki; insanın elinden kendisine acımaktan başka bir şey gelmiyor artık! İçimde bu firmayı yerle bir etmek gibi bir duygu hiç uyanmıyor. Nedeni ise çok basit, bu madde ben içok güçsüz kıldı. Bu nedenle de elimi oynatacak halim yok. Öyle hastayım ki, bu söylediklerimi bile itiraf edemiyecek durumdayım

Dioksin ve İşçiler

Wilhelm Werz 17 Kasım 1953'de Ludwigshafen'deki BASF arazisinde patlayan bir kazanın tamiri ve eklenecek parçalar için gelen altı tesviyeciden biriydi. Patlama dioksin çıkmasına sebep olmuştu. Wilhelm Werz olayı şöyle anlatıyor: **"Diğer üç iş arkadaşımın ikisi oradaydı. Birgün sonra deri hastalıkları kliniğine yatırdılar bizi. Orada ağrılarımız dayanılmaz bir hal almıştı. Felç belirtileri gösteriyor, yemek içmekten kesiliyordum. Sayısız iğne yedim. Ağrılar bir kaç hafta sonra yavaş yavaş kesildi. Bu nedenle yüzüm simsiyah olmuştu. Bir zenciye benziyordum adeta. Ciltte yaklaşık 1 cm kalınlığında cerahatli yaralar oluşmuştu. Çocuklarım hastanede beni ilk gördüklerinde dehşet içinde bağırdılar. Heidelberg kliniklerinden birinde narkoz altında yüzüme düzenli bir biçimde jel sürme makinasıyla merhem sürüldü. Daha sonra kabuk gerildi ama yara izleri kaldı. Yüzüm bugün bile tanınmayacak halde. Dört çocuğum da bu yüzden çok çektiler. İkizler, Kurt ve Sonja kazanın olduğu zaman henüz iki yaşındaydılar. Temsel dokunmalarla benden onlara da geçti hastalık. İkisinde de iğrenç yaralar oluşmaya başladı. Oğlumun sırtında büyük delikler, kızımın yüzünde ise küçük küçük yaralar çıktı. Kızım Sonja 1970'de bir ölü doğum yaptı. Bebeğin yüzünde deri oluşmamıştı ve belkemiği de yoktu. 1961 ve 1962 doğumlu, küçük çocuklarım Hans ve Traude'de çok zarar gördüler bu olaydan. Hans'ın sırtında ve yüzünde irinli bir oluşum vardı. Traude'nin yüzü ise sivilce ve yara doluydu. Bu nedenle onulmaz aşağılık duyguları çekmeye başladı. Hans sık bık "Neden böyle bir şey gelip beni buldu?" diye sorardı."**

Dioksinden zarar gören işçi, Wersbach'dan sadakat primi adı altında ek olarak 200 DM emekli maaşı alıyor şimdi. Böylece bu tür iş kazalarının kurbanı olmaktan çıkmış oluyor! Aksi halde bu endüstrinin tüm üretim kolları rezil olurdu, üstüne üstlük BASF ve diğer kimya kuruluşları da ek ödemeler yapmak zorunda kalırlardı. 200 Mark'lık ek primle BASF şahane bir ticaret yapmış oluyordu. İşçinin yaşam boyu sürecek hastalığı, çocukların rahatsızlıkları, kızının ölü doğan çocuğu böylece tazmin ediliyor, işçiye, erken emekli olduğu gerekçesiyle Devlet de çok düşük bir emekli maaşı veriyordu.

İşçiler bu durumlardan doğrudan etkileniyorlar, fabrikalardaki patlamalarda onarım sırasında ve zehirli kimyasal maddelerle doğrudan ilişkili nedeniyle hastalanıyorlar ve ölüyorlar. **Boehringer İngelheim**, hasta işçiler için firmaya özgü ucuz muayene tedavileri ve cilt doktorları denetiminde hastalıklı derileri soyma kürlerini düzenli olarak sunmaya başlamıştı artık. Firmaya ait yardım kasası, bir kereye mahsus olmak üzere yaralardan ötürü epriyen yatak çarşaflarının ve giysilerin yenilerinin alınabilmesi için işçilere 200 Mark ek ücret veriyordu. Bu yardım, işletme belgelerinde şöyle geçiyordu: **Bu sarfiyat doğrudan doğruya klor sivilcesine bağlı olarak yapılmaktadır.**

Beyin Kemirici

Klorlu hidro karbonlar çok iyi yağ çözücüdürler. Beslenme yada solunum yoluyla insanların yağ dokularına yerleştirler ve beyin nahiyesini yemeye başlarlar. 1981 yılında hazırlanan rapor, nöroloji profesörü **Spielberg**'in muayene ettiği **Boehringer** çalışanlarından altı işçinin dördünün anti sistematik bir beyin yapısına sahip olduklarını gösteriyordu. **Spielberg** 1980 yılında **İnsbruck**'da yapılan bir kongrede, bunalımlar, bellek yitimleri ve zeka gerilemelerinin zehirli karbon hidratlardan, özellikle dioksin ile temaslarından ileri geldiğini kanıtlayacak belgeler sunmuştu. **Hamburg Boehringer** firmasında 1954 yılında meydana gelen bir kazadan sonra 31 işçi klor sivilcesi kapmıştır. Bir kaç yıl sonra (1961) bu işçilerde kas zayıflamaları, karaciğer rahatsızlıkları ve psikopatolojik değişimler saptanmıştır.

Boehringer İngelheim firmasının bir haşere öldürücü zehir hakkında verdiği bilgilerden çıkarılanlar şöyledir: **"İlaç personelde burun, solunum yolu ve gözlerdeki epitel dokunun zedelenmesi rahatsızlıklarına ve yüzde deri kabarcıklarına, saçların kırmızı bir renk almasına neden olmaktadır. Bu daha çok kadın personelde kendini göstermektedir. Tümden bir koruma, Aner aletiyle mümkün olabilecektir belki ama, küçük üretim birimlerinde büyük masraflara yol açacağından bu aleti kullanmamaktayız."**

İşçiler, depo veya bilinmeyen yerlerdeki çöplüklere atık madde nakilleri esnasında da alıyorlar bu zehirleri.

Danimarka'da 600 badanacı, boyalardaki zehirli çözeltiler yüzünden beyinlerinin zarara uğradığı gerekçesiyle meslek hastası olarak tanınmışlardır. İşçilere, kendileri ve ailelerini garanti edebilecek miktarda bir emekli maaşı bağlanmıştır. Federal Almanya'nın böyle kişileri meslek hastası olarak tanıması, zor bir olasılıktır. Yemek borusu kanseri ve beyin tümörü teşhisiyle hastanede yatan eski bir **Boehringer** işçisinin yakınmaları boşunaydı. Tartışma götürür meslek doktorlarından Hamburglu **Prof. Lehnert**, uzmanlık raporlarında kanser hastalıklarında mesleğin neden olduğu payın yüzde otuzdan yüzde yirmiye gerilediğini söylemişti. Alman Kanser Tıbbı Merkez Enstitüsü'nün bir açıklamasında haşere öldürücü (HCH) ilaçların bazı hastalarda yaşlarına bağlı olarak ağır izler bırakan beyinsel arazlara yol açtığı bildirilmesine rağmen, yaşlı **Boehringer** çalışanından 10 0000 Marklık meblağ geri tahsil edilmiştir.

Fabrika mı, tımarhane mi?

Küçük bir Amerikan kasabasında kazazedelerden bazıları bölgede bulunan bir kimya fabrikası işçilerine bir tımarhanenin delileri gibi davranıldığını söylüyorlardı. Sözkonusu insanların sivilcelerinden sürekli olarak hayvansal bir koku yayılıyordu. Yüzde çıkan kara sivilcilerin bulaşıcı olabileceğinden korkuluyor, bu korku bir çok işçi ve işçi ailesini çevreden izole ediyordu. **"Phosvel"** adındaki bu madde, haşeratın merkezi sinir sistemini etkiliyor, aynı etkiyi doğallıkla insanlarda da gösteriyordu. Eski **VELSİCOL** işçileri kas felci, sinir sistemi bozukluğu, görme kusurları, konuşma ve hafıza blokajları gerekçesiyle firma aleyhine 12 milyon dolarlık tazminat davası açmışlardı. Firmanın eski bekçilerinden **Raymond Davit, Phosvel** bölümündeki sinir bozukluğundan şikayetçi işçilere **"Phosvel eblehleri"** adı taktığını ve firmanın bu insanları hasta olarak damgaladığını söylüyordu. **"Firma olup bitenlerin üstünü örtemeye çalışıyordu. Firma yetkilileri, bu işçilerin Marihuana içtiklerini öne sürüyordu."** diyordu.

Üretimdeki işçiler kadar, haşere ilaçlarına maruz kalmış bir çok tarım işçisi de etkileniyor bu maddelerden. Latin Amerika'da pamuk tarlalarında çalışan binlerce Kızılderili, heryıl düzenli olarak aldıkları bu zehirler yüzünden hastalanmaktadır.

Boehringer işçilerinden birinin karısı şöyle bilgi veriyordu: **"İlk yedi yıl iyiydi. Boehringer'deki son üç yıl benim için tam bir işkence halini almıştı. Koku, sadece koku yetiyordu. O zamanlar çocuklar babamızın koktuğunu söylerlerdi. Bütün sivilceler koku saçıyordu. Boehringer'deki son üç yılda kendisi de çok değişti"**

Hasta işçi ise, **"Derinin bütün bu pis kokuyu alıp depoladığını, sonra yavaş yavaş geri verdiğini tahmin edebiliyorum. İnsan başka çevrelerde olmak istediği zaman hemen itiliyor. Son derece basit: Her gün yıkanmasına rağmen bir insan böyle kokarsa bir yerde gidemez tabii."**

Boehringer firması öteden beri çalışan personel için, fabrika yolu üzerinde işyerine yakın lojmanlar yaptırırdı. Yetkili sendika **IG Kimya**, bu bağıntıları sendikal politikanın gerekli birer öğesi gibi hiç değerlendirmedi. Ya işçiler? İşçilerin sağlık bilinçleri zaten uzun zaman önce sarsıntıya uğramıştı.

Ekonomik varoluşun daha iyi hale getirilmesi en ön plandaydı ve bu da işyerlerinin elde tutulmasıyla mümkündü sadece ! Bu durum işçiler arasındaki dayanışmayı çıkmaza sokuyor, kanser hastası bir işçi arkadaş 10 bin Mark geri ödemek zorunda kalıyordu. Bunun içinde başka bir kasıt var kuşkusuz! Söz konusu durumun temel nedeni ekonomik bağımlılık, işçilerin müzmin hastalığı "Boyun eğme" olgusundan başka bir şey değildir. Bu hastalık 1982'de Amerikada yayınlanan "Love Canal-My Story" isimli, dioksine maruz kalmış bir bölgedeki direnişi anlatan kitapta kendini şöyle bir örnekle ele veriyor:

"Hooker'de çalışmış yaşlı bir adam tanımıştım. Zar zor yürüyebiliyordu. Yüzü tümüyle klor sivilceleriyle kaplanmıştı. Hooker'den aldığı emekliliği yitirirım korkusuyla bizimle ilişki kurmak istemiyordu. Şaşkındım. Emeklilik hakkı vardı. Yasalar işçinin yanındaydı. Bütün bunlara rağmen firma kendisine ve atık zehir deposu üstünde evleri olan ailesine ne yaptıysa..."

Boehringer patronları kazansın diye sağlığını tehlikeye attığını düşündüğünde kendi kendine kızıp kızmadığını sorduğumuz eski bir Boehringer işçisi şöyle yanıtlamıştı. **"Belki bu böyledir. Bu zehirli madde insanı öyle demoralize ediyor ki; insanın elinden kendisine acımaktan başka bir şey gelmiyor artık! İçimde bu firmayı yerle bir etmek gibi bir duygu hiç uyanmıyor. Nedeni ise çok basit, bu madde beni çok güçsüz kıldı. Bu nedenle de elimi oynatacak halim yok. Şayet kendimi bir başka yere koyabilseydim, fabrikanın yerinin burası olmadığını hiç düşünmeden söylerdim. Ama bunu öfke ile haykırabilecek güç yok artık bende. Öyle hastayım ki, bu söylediklerimi bile itiraf edemiyeceçek durumdayım. 2,4,5 T asidi , pestizid ve ayrık otuyla mücadele maddesinin ne olduğunu, özünde yasaklanması gerektiğini biliyorum. Ama ben, nasıl söyleyeyim, öfkelenemiyorum artık! Ruhsal yönden tam bir tükenmişlik içindeyim ve bunları dile getiremiyorum artık. Öfkelerim anlık; bir kaç dakika sonra her şey yeniden eskisi gibi oluveriyor!"**

Güngör ALTAY



Yenilenmek Değil, Yeniden İnşa Etmek-1

Açıklama

**Değerli okurlarımız,
Grigori Vodolazov'un bu sayfalarda yeralan yazısı oldukça uzundur. Yerimizin darlığı nedeniyle yazıyı ikiye bölmek zorunda kaldık. Yazının ikinci bölümünü 43. sayımızda okuyabilirsiniz.**

Bu bir gala gösteri değildir. Burada tumturaklı sözler bulamayacaksınız. Dikkatler, Lenin'in benzeri yıldönümlerinde yapmasını sevdiği gibi, zor, yakıcı ve çözülmemiş sorunlar üzerine yoğunlaştırıldı. Bu tartışma tarzı, yalnızca Lenin'in anısına saygılı olmanın bir ifadesi değildir; sosyalizm için kritik nitelik taşıyan bugünkü durumun bir buyruğudur da.

❑ **Grigori VODOLAZOV**
Felsefe Doktoru

Basit "Temizlenme" olanaksızdır

Lenin'in yarattığı komünist hareket, bandosuz, karartılmış ışıkları ve yarıya inmiş bayrakları'la yaşamındaki bir aşamanın sonuna yaklaşıyor. Ekim Devrimi'nin ülkesi derin ve kapsamlı bir bunalım içinde. Doğu Avrupa'daki "sosyalist rejimler" şaşırtıcı bir kolaylıkla havlu attılar. "Kültür devrimi"nin mirasını ve yakın geçmişte Tiananmen Alanı'nda açılan ateşin utancını yüklenen Çin durma noktasına geldi. İtalyan Komünist Partisi (kapitalist dünyadaki komünist partilerin en büyüğü), Finladiya Komünist Partisi, Demokratik Almanya, Macaristan ve Polonya'daki partiler bayraklarındaki komünist sembolleri söküyorlar. Çoğu kez, komünistler kendi aralarında bile, ne ulusal ne de uluslararası planda ortak bir zemin bulmaktan uzak görünüyorlar.

Gerçi geçenlerde Fidel Castro her zamanki ateşliliğiyle, "eğer kader birgün bizi sosyalizmin son savunucuları arasına katacak olursa, biz bu siperi kanımızın son damlasına kadar savunacağız" diyordu. Castro'nun kendi Küba "siperini" savunabileceğine inanıyorum. Ama Romanya'da Çavuşesku'nun, Çekoslavakya'da Jakes, DAC'de Honecker, Bulgaristan'da Jivkov ya da Sovyetler Birliği'nde Brejnev'in "siperlerini" savunacak çok sayıda gönüllü bulmak kolay olmayacaktır. Beğenelim ya da beğenmeyelim, günümüzde "s syalizm" sözcüğü yalnızca bir sanayi peyzajındaki iyimser bakışlı Stahanovcular imajını uyandırmakla kalmıyor, aynı zamanda Stalinist kolektif çiftlikleri gözü korkmuş üyelerinin yaşadığı yoksul ve harap köylerin, Gulag kamplarındaki gözetleme kulelerinin ve zorla yerlerinden kovulmuş tüm ulusal azınlıkların resimlerini akla getiriyor. Demokratik Almanya'da fabrika kapılarına asılı şu tür uyarılar görebilirsiniz: "Eski Devlet Güvenlik Örgütü çalışanları ve komünistler iş için buraya boşuna başvurmasın." Macaristan'da özgürlük ve demokrasi yanlısı öğrenciler (bir takım emperyalist ajanlar değil) "Komünistler Sallarımızdan Defolun!" yazılı pankartlar taşıyorlar. Çekoslavakya ve Romanya'da genç kadınlar ve erkekler proletaryanın liderlerinin anıtları etrafında toplanıp, onları ideolojileriyle baskıya neden olmakla suçluyorlar (unutulmamalı ki, Çavuşesku göğsünde iki Lenin nişanı taşımaktaydı) ve anıtların kaidelerinde "komünizmin kurbanları anısına" mum yakıyorlar. Ünlü Demokratik Alman bilgini Harald Neubert, derginin bu sayısında, gerek Stalinistlerin yarattığı "sosyalizm"in gerekse onlar tarafından örgütlenen çağdaş komünist hareketin restore edilemeyeceğini ya da yenileştirilemeyeceğini söylemekte haklıdır.

Böyle şeylerin zamanı çoktan geçti. 1956 yılında, Stalin'in suçlarının ilk kez açıklandığı, geçmişle kıyaslandığında Stalin yönetiminin akıl almaz bir toplumsal kural dışılık gibi göründüğü, Ekim Devrimi'nin ideallerinin hala parlamaya devam ettiği SBKP 20. Kongresi'nden sonra, "sosyalizm" ve "komünizm" Stalinizmin pisliğinden kolayca kurtarılabilirdi. Dubcek, Smrkovski ve arkadaşlarının sosyalizmin saf meşalesini yeniden tutuşturmaya ve insan yüzlü sosyalizm idealini canlandırmaya çalıştıkları 1968 yılında da henüz geç kalınmış sayılmazdı. 1985 Nisan'ı, bu düşünceleri temizlemek için son ve çok zor bir şans daha sundu. Ama perestroykanın geride kalan beş yılının acı verileri bu şansımızı da yok etti. Evet, sözkonusu olduğunu gerçekten söyleyebiliriz. Şimdi, geçmişin değerlendirmesini yapma ve insana yaraşır bir geleceğin yolunu bulmak için dersler çıkarma zamanıdır. yeni bir biçimde düşünmeyi ve yeni bir siyasal dille konuşmayı öğrenmeliyiz. Yenileme ya da restore etme yerine, Marksizmin temelini oluşturan hümanizm ve demokrasi düşüncelerinin yol gostericiliğinde ve dramatik tarihimizden dersler çıkararak yeniden inşa etmeliyiz.

Sorun Stalinizm İle Sınırlı Değildir

Demokrasiye bağlı ilerici insanların geniş kesimleri (yalnızca anayasada ilan edilmekle kalmayan gerçekten eşit bir toplum yaratmak isteyenler) ilk dersi çok iyi öğrenmiş görünüyorlar; Stalinizm, yalnızca sosyalizm konusundaki yanlışların ve çarpıtmaların bir sistemi değildir; aynı zamanda sosyalist olmayan, antisosyalist türde bir ideoloji ve pratikti. Stalinizm, yalnızca Marksizm-Leninizm'den "belirli sapmalar"ın bir toplamı değil, Marksizm-Leninizme taban tabana zıt bir düşünceler sistemiydi. Stalinizm, işçi sınıfı hareketinin, emekçi insanların ya da bütün halkın çıkarlarını ifade etmekten çok, halka tepeden bakan, dolayısıyla halka düşman bir bürokratik seçkinler tabakasını destekler. Bütün bunların kavranılması dünya demokratik düşüncesi hesabına yakın geçmişin büyük bir kazanımıdır. Bu konu, WMR'nun bu sayısında Yuri Krasin ve Marco Robles'in makalelerinde tartışılıyor.

Ama bu, sorunun yalnızca bir yönüdür. Günümüzde teorik çözümlemeler, Stalinizmi değerlendirmesiyle yetinmeyip Marx ve Lenin'in görüşlerini ve anlayışlarını da sorgulayarak, araştırmalarında daha derin düzeylere varıyor. Açıktır ki, "bilimsel sosyalizm"in kurucularının yapmış oldukları teorik öngörüler ve "sosyalist kuruculuğun" özgül sonuçları dramatik bir biçimde birbiriyle uyuşmadı. Bu, sorunun bir tek Stalinizmle sınırlı olmadığı anlamına gelemez mi? Marksizm ve Leninizmin de suçu yok mu? Komünistlerin başarısızlıkları ve yenilgilerinde Marksizm-Leninizm bir "sorumluluk" payı taşımıyor mu? Bugün bu sorular hem bilim adamları arasında hem de yığınların bilincinde açık ve kesin bir şekilde soruluyor.

Bu soruları yanıtlama girişimlerinde genellikle iki tutum birbiriyle çatışıyor:

Bazıları komünist pratiğin şu andaki bunalımının köklerinin esasen Marksizmin kurucularınca çizilen projenin baştan itibaren kusurlu olması gerçeğinde yattığını ileri sürüyor. Bu proje "tarihi hızlandırma" konusunda romantik, ütopyacı ve öznel bir girişimdi; bu nedenle projenin uygulanmasına yönelik herhangi bir çabanın aşırı şiddete yol açması ve otoriter rejimlerin kurulmasıyla sonuçlanması kaçınılmazdı. Bu görüşün savunucuları, sonuç olarak, demokrasi ve hümanizm adına Marx'ın teorisiyle - Marx'ın yaptıklarını sürdüren, insanlık dışı Stalinist uygulamaların selefi Lenin'in görüşlerini anmaya bile gerek yok- bağımızı ilk ve son kez koparmalıyız, diyorlar.

Diğer görüş ise şudur: Marx ve Lenin'in düşünceleri ilke olarak iyiydi; kötü olan, bu görüşlerin uygulanmasındaki yol ve araçlardı. Dolayısıyla "orijinal proje"yi reddetmek yerine, "bozulmamış biçimi"ne geri dönmeli, projeyi Stalinizmin pisliğinden temizledikten sonra, herşeye yeni baştan başlamalı ve yeni dünyayı ilpatıp klasik planlara göre kurmalıyız.

Bu görüşler bu sayıdaki bazı yazılarda yer almaktadır. Her iki görüş de bir takım sağlam kanıtlara dayandırılmakta; ikisinin de geçerli yanları bulunmaktadır. Ancak ben, bir bütün olarak iki görüşün de yanlış olduğu inancındayım. Sizleri kendi görüşümün geçerliliğini değerlendirmeye çağırıyorum.

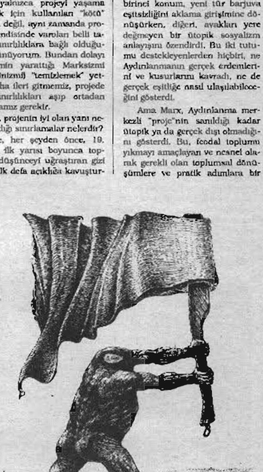
Ben, birinci tutumu destekleyenlerden farklı olarak, "orijinal proje"nin dünya toplumsal düşünce tarihinde ileriye doğru atılmış büyük bir adım olduğunu düşünüyorum. Bu proje, yeni toplumsal gelişme yolları açacak kadar iyi, bu yoldaki ilerlemeye başarılı bir ivme kazandıracak kadar gerçekçiydi. Öte yandan, ikinci görüşü savunanlardan farklı olarak, komünist politikanın başarısızlıklarının ve yenilgilerinin yalnızca projeyi yaşama geçirmek için kullanılan "kötü" araçlara değil, aynı zamanda projenin kendisinde varolan belli tarihsel sınırlılıklara bağlı olduğunu düşünüyorum. Bundan dolayı Stalinizmin yarattığı Marksizmi (ve Leninizmi) "temizlemek" yetmez: daha ileri gitmemiz, projede içkin sınırlılıkları aşıp ortadan kaldırmamız gerekir.

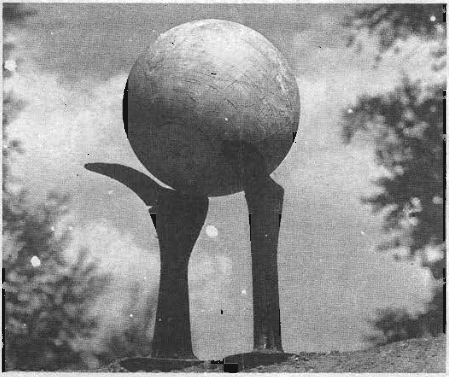
Peki, projenin iyi olan yanı nedir, taşıdığı sınırlamalar nelerdir?

Proje, her şeyden önce, 19. yüzyılın ilk yarısı boyunca toplumsal düşünceyi uğraştıran gizi tarihte ilk defa açıklığa kavuşturduğu için iyidir; 1789-1794 Fransız Devrimi insanlığın soylu rüyasını gerçekliğe dönüştürmekte neden başarısız kalmıştı? Neden bayrağında yazılı amaca ulaşamamış ve toplumsal eşitliği sağlayamamıştı? Yeni kuşaklar bundan nasıl bir ders çıkarmalıydı?

Marx'ın bu bulmacayı çözme biçimi son derece öğreticidir. Özellikle böyledir, çünkü Marx, metodolojik olarak bugün işittiklerimizle pek çok ortak yanı bulunan görüşleri yenilgiye uğratmak zorundaydı. O dönemde, bazıları Rousseau'nun devrim hakkındaki "orijinal projesi" kötü olduğu için Bonapartizmin ve yeni tür eşitsizliğin ortaya çıktığını söylüyordu. Sonuç olarak, gerçek eşitlik uğruna Aydınlanma'nın yanlış felsefesi reddedilmeliydi. Bazıları ise, sorunun projede olmadığını, projenin yaşama geçirilmemesinde Saint-Just ve Robespierre tarafından kullanılan keyfi ve terörist yöntemlerde yattığını ileri sürdüler. Bu nedenle, Aydınlanmacıların "eşitlik felsefesi" saf biçimiyle sürdürülmeli ve barışçı araçlarla, propaganda ve akıl yoluyla gerçekleştirilmeliydi. Nesnel olarak, birinci konum, yeni tür burjuva eşitsizliğini aklama girişimine dönüşürken, diğeri, ayakları yere değmeyen bir ütopik sosyalizm anlayışını özendirdi. Bu iki tutumu destekleyenlerden hiçbiri, ne Aydınlanmanın gerçek erdemlerini ve kusurlarını kavradı, ne de gerçek eşitliğe nasıl ulaşılabileceğini gösterdi.

Ama Marx, Aydınlanma merkezli "proje"nin sanıldığı kadar ütopik ya da gerçek dışı olmadığını gösterdi. Bu, feodal toplumu yıkmayı amaçlayan ve nesnel olarak gerekli olan toplumsal dönüşümlere ve pratik adımlara bir





Düzeltme ve Özür

41. sayımızda 12. sayfada yer verdiğimiz "Parti ayakta kaldı ama kimlerle?" başlıklı yazıda dikkatsizliğimiz sonucu eksiklikler vardır. Yazının üst başlığı "SBKP 28. Kongre Sonuçları" olacaktır. Yazarı ise Moscow Nevw dergisi Başredaktörü Yegor Yakovlev'dir. Bu yazının kapakta yeralan başlığında ise "SBKP"yerine "TBKP" yazılmıştır. Düzeltir okuyucularımızdan özür dileriz.

program ve temel olabilecek kadar iyi bir projeydi. Projenin nihai hedeflerine ulaşılamadığı, gerçek bir özgürlük ve eşitlik toplumunun kurulamadığı doğruydu; ama projenin yaşama geçirilmesi sırasında sözkonusu hedeflerin önündeki önemli ve somut bir engel kalkmış oldu. Farklı zümreler arasındaki (insanları doğuştan birbirine zıt toplumsal konumlara hapseden) eşitsizlik yok edildi ve yurttaş olarak herkes yasalar karşısında ve siyasal bakımdan eşit duruma geldi. Öte yandan, Marx Aydınlanma merkezli projenin tarihsel sınırlılıklarını insanların ekonomik eşitsizliğine, üretim araçları karşısındaki konumlarına (yani özel mülkiyetin sürdürülmesine) projeyi oluşturanların ciddi olarak eğilememeleri gerçeğinde yattığını saptadı.
Marx'ın gösterdiği gibi, toplumun zıt çıkarlara sahip sınıflara bölünmesine neden olan ve yeni, burjuva tipi eşitsizliğe yol açan şey, özel mülkiyetin gelişmesiydi. Aydınlanma merkezli projenin Marksist uyarlaması işte böyledir.

Feodal engelin (zümreler biçimindeki bölünmeye ve siyasal kısıtlamalara dayalı eşitsizlik) Aydınlanma devrimcileri tarafından yıkılmasını sevinçle karşılayan Marksizm, özgürlüğün, eşitliğin ve insanın çok yönlü gelişiminin önünde duran bir sonraki engelin ortadan kaldırılması amacıyla özel mülkiyeti yok edecek ve insanların eşitliğini "sonuna kadar" (üretim araçları karşısındaki eşitliğe) götürecek bir plan oluşturdu. Marksizm, ayrıca bu görevi yerine getirmenin yollarını da tasarladı; sınıf teorisini, sınıf mücadelesi, devlet ve "sosyalist devrim" teorisini geliştirdi. Bütün bunlar, Marksizmin dünya toplumsal düşüncesinin teori ve pratiğine yaptığı büyük entelektüel katkıyı biçimlendirdi.

Şimdi, Marksist projenin, özellikle Ekim Devrimi sonrasında sergilediği sınırlılıklara bakalım. Ekim Devrimi'nin ideolojik açıdan tarafsız, kapsamlı bir değerlendirmesine henüz başlanıyor. Ve bu değerlendirme, büyük bir olasılıkla, Fransız Devrimi'nin derslerini kavradıkları zaman Marx ve Engels'in toplum teorisinin gelişmesinde gerçekleştirdiklerine eş bir kuantum sıçraması için basamak olacaktır. Ama biz, kendimizi şimdilik bu deneyimin bir yanıyla sınırlayalım.

Tarihsel deneyim şunu göstermiştir: Fransız Devrimi sırasında bir eşitsizlik engelinin yerine nasıl bir başkası geçti ve "yabancılaşma" feodal olmaktan çıkıp burjuva bir nitelik aldıysa, "sosyalist devrim" sırasında da üretim araçları karşısındaki eşitsizlik engeli kaldırıldığı halde, yerine beklenmedik biçimde bir başka engel yerleşti; klasik projenin yazarlarının öngörmediği bir başka 'yabancılaşma" tipi ortaya çıktı.

Öngörülmeyen Şey

Marx'ın yapıtlarının komünist toplumda 'yabancılaşma"nın yeni biçimlerinin belirme olasılığı konusunda bazı tasarımsal imalar barındırdığını işaret etmekle başlayalım. Bu konuda Marx'ın "kışla komünizmi" hakkındaki düşüncelerini anımsamak yeterlidir. Bu yapıtlar aynı zamanda eşitsizliğin en son türünü anlamak için belli metodolojik öngereklilikleri (modern düşüncelerini Marksist sosyalist doktrinden toplum teorisinin yeni bir düzeyine çıkmasını kolaylaştıran koşulları) içermektedir. Bu açıdan, toplumsal zenginliğin temel kaynaklarının tarihsel evrimi -önce doğa, ardından emek ve son olarak bilim- konusunda Marx ve Engels'in ortaya attıkları düşünce, çağdaş tarihsel sürecin ve en son "yabancılaşma" biçimlerinin gelişmesinde içkin ayırdedici özelliklerin kavranılmasında oldukça önemlidir. Kapitalizmin yerini almaya çalışan toplum, bütün etkinliklerinin merkezine bilimi yerleştirme eğilimi gösterir. Bu durumda üretim, bilimin bir altsistemi haline gelir. Diğer bir deyişle, bilim temel üretici güce dönüşür; bu da, mal üretiminde kullanılan araçlar yerine, bilimsel bilgi üretimi araçlarına, enformasyon ve yönetim araçlarına giderek daha önemli bir rol verir. Bütün bu düşünceler Marx ve Engels'in yapıtlarında bulunmaktadır. Ancak Marx'ın doktrini bu üretici güçten, bu "üretim araçları"ından, toplumsal ve ekonomik süreçleri yönetme araçlarından (Engels'in uygun bir şekilde "insanlığın gelişme araçları" olarak adlandırdığı bu şeylerden) "yabancılaşma"nın yeni biçimlerini ya da bu temel üzerinde toplumsal eşitsizliğin yeni bir biçiminin yükseleceği gerçeğini hesaplayamadı. Gerçi bu eşitsizlik yönetenler ve yönetilenler, emredenler ve verilen emirleri yerine getirenler biçimindeki işbölümünde saklıydı. Gerçekten de, bilgi ve enformasyon üzerine, bilimsel bilgi üretim araçları bilimsel ve toplumsal süreçlerin yönetilmesi için kullanılan araçlar üstünde bir tür tekelci özel mülkiyet korundu. Klasik, orijinal projede eşitsizliğin bu türünün ve bu yabancılaşma biçimlerinin önemi ve sonuçları hesaba katılmadı, ya da daha kesin konuşmak gerekirse, gereken dikkat gösterilemedi. İnsanlar arasındaki toplumsal farklılıklar önemsiz ve sosyalist denilen yeni toplumun çatısı altında kolayca kaldırılabilecek şeyler gibi görüldü. Oysa bu sorunların bilimin ve toplumsal yönteminin gelişmesiyle sınırlı kalmadığı ortaya çıkıyor. Bilim alanındaki ilişkiler tam anlamıyla bilimsel, toplumsal yöneticilik alanındaki ilişkiler ise tamamen profesyonel ve teknik olmaktan uzaktır. Bunlar sürekli olarak siyasal ilişkilere ve üretim ilişkilerine dönüşür. Başka bir deyişle, bilgi enformasyon ve yönetim araçları üstündeki tekel, yavaş yavaş yeni ve baskın bir toplumsal katmana bir tür "büroteknokrasisi" haline dönüşen insan grupları yaratır.

Ayrıca, Engels'in "insanlığın gelişme araçları" dediği araçlar karşısında eşitlik olmaksızın "proleter devrimi"in amacını oluşturan üretim araçları karşısında eşitliğin olanaklı olmadığı açığa çıktı: Bu eşitlik Anayasada toplumsallaştırma şeklinde ancak biçimsel olarak ilan edilebilir. Mülkiyet de, ancak biçimsel olarak kamu mülkiyetidir, çünkü enformasyon, istatistik, bilimsel bilgi ve yönetim sistemine yabancılaşmışsanız, ulusun zenginliğini gerçek anlamda denetleyemezsiniz. Üstelik bu olmadan ,gerçek siyasal eşitlik de olanaklı olmaz, çünkü modern bilgi kaynaklarına ve yönetim araçlarına yabancı kalan bir kişi siyasetin dışına düşer.

Buradan çıkan sonuç, 20. yüzyıl tarihinin belli konularda 19. yüzyılın izinden ilerlediğidir. 20.yüzyıl boyunca ekonomik eşitsizliğe ilişkin üretim "engeli" aşama aşama kaldırıldı ve eşitsizliğin yeni bir biçimi ortaya çıktı. Önceki yüzyılın egemen toplumsal katmanı olan burjuva özel mülk sahipleri sınıfının yerini yeni bir egemen katman, (büroteknokrasi) aldı. "Yabancılaşma"nın burjuva biçimleri, bürokratik otoriter biçimlerle yer değiştirdi. Bu süreç, yalnız sosyalist ülkelerde değil; Berle, Galbraith, Burnham ve daha başkaları tarafından geliştirilen "yönetim devrimi" kavramının çeşitli versiyonlarında yansıtıldığı gibi, kapitalist uluslarda da kendine özgü biçimlerde yaşandı. Resmi komünist teorisyenler, bu "burjuva bilim adamları"nı uzun uzadıya ve öfkeyle eleştirmişlerdi. Bu araştırmacıların çözümlemeleri doğal olarak kusursuz değildi, ama 20. yüzyıldaki kapitalist evrimin çarpıcı bir özelliğini (gerçek iktidarın geleneksel özel kapitalist mülk sahiplerinden yöneticilere, teknokratik yapıya, teknokrasiye geçişini) yakalamışlardı. Bu, toplumsal mücadelenin karakterini olduğu kadar, toplumun biçimini ve barındırdığı çelişkilerin itici gücünü de değişikliğe uğrattı. (Bunlar, ne yazık ki, komünist partilerin resmi teorisyenlerince büyük ölçüde kavranmadı ya da partilerin siyasal belgelerinde kabul edilmedi.)

Bütün bunların anlamı, hem Doğu'da hem Batı'da, ne tür ayırdedici özellikler taşırlarsa taşısınlar, benzer "yabancılaşma" ve toplumsal eşitsizlik biçimlerinin ve artık ve Batı'da klasik anlamda kapitalist ve Doğu'da klasik anlamda sosyalist olmayan az-çok benzer yapıların geliştiğidir.

"Orijinal teorik projeler"in tam olarak öngöremediği şey, "yabancılaşma"nın ve toplumsal eşitsizliğin yeni biçimine dayalı toplumsal ilişkilerin ortaya çıkma olasılığıydı.

World Marxist Rewiev'in Nisan 1990 sayısından çeviren Erhan Tuskan

SAVAŞ İSTEMİYORUZ

BAŞTARAFI 8. SAYFADA

Emre Kongar'ın yönettiği KAMAR'ın kamuoyu yoklamasına göre; Görüşülen kişilerin % 61.4'ü Türklerin savaşa girmesini istemiyor %21.0 savaşa girilmesini istiyor. Yüzde 17.5 ise fikir belirtmiyor. Bütün bunları dikkate almadan bölgeye asker göndermeye kalkışmak ulusal iradeyi hiçe saymaktır ve sorumlularını ağır suç işlemekten kurtaramaz.

Savaş Türkiye açısından yalnızca ekonomik kayıp değildir. Savaşın bir başka yönü iç politikada daha da gericileşme, sınırlı, kısıtlı demokratik hakların ortadan kaldırılması, acımasız bir sıkıyönetim ortamı demektir. "Savaş hali hükümleri" ile yargılamanın örneklerini 12 Eylül'de gördük. "Tek adam" Özal bu yetkileri her alanda uygulayabilmek için neler vermezdi acaba? Mümtaz Soysal'ın işaret ettiği gibi, "maceraya girildikten sonra sıkıyönetimli bir savaş ortamında" bütün bunların Türkiye'nin yararına mı, zararına mı olduğunu tartışmak bile olanaksız olacaktır.

Bugüne kadar savaş tehlikesi hep iki büyük süper güç, SSCB ile ABD arasındaki gerginliklere bağlı olarak gündeme gelmişti. Oysa bu olayda eskiden olduğuna benzer bir saflaşma yok. Tam tersine dünya kamuoyunda savaşa karşı barış cephesi oluşmuş bulunuyor ve barışı sağlamanın aracının da barışçı yöntemler olduğu fikri güç kazanıyor. Günümüz gerçekliğinde barışı şiddet yoluyla daha fazla silahlı güç ile tesis etmek anlayışı bir başka çözümsüzlük oluyor. ABD'nin Körfez'e güç yığması, Batı Avrupalı bazı ülkelerin bölgeye asker göndermesi ve Türkiye'nin de buna katılmaya kalkışması bir çözüm değil çözümsüzlüktür.

Bölgede sıcak bir çatışmayla bir saldırganı durdurmak belki mümkündür ama faturası çok ağır olacaktır. İnsan ve mal kaybının ötesinde, sorunları güç kullanarak çözme anlayışı sürdürülmüş olacaktır ki insanlığın geleceği açısından bu çok tehlikelidir. Gücüne güvenen büyüklerin bundan sonra nerede duracağını kestirmek kolay değildir. Hele hele ekonomik, politik, sosyal sorunların ağırlığı altında ezilen Türkiye'nin böyle bir büyük güç karşısında kişilikli kalması mümkün değildir.

Saldırgan Saddam rejimine karşı en iyi sonuç alıcı yol, bütün dünyanın onay verdiği etkili bir ambargodan geçiyor. Bu rejime kimyasal ve öteki kitlesel kırım silahları satma utancını taşıyan ülkeler de bu olaydan ciddi bir ibret dersi çıkararak, ambargonun başarısı için aktif çaba içinde olmalıdır.

Türkiye'nin Körfez krizi nedeniyle kayıbı 5 milyar doları buldu

SADAKATIN BEDELİ OLUR MU?

❐ Zeki Gezgin



Türkiye'nin Körfez krizi nedeniyle uğradığı ekonomik zararın, işgal ve tehdit altındaki ülkelerle bölgeden çıkarı olan gelişmiş ülkeler tarafıdan karşılanacağı yolundaki beklendiler yanlış hesaptır.

Irak'ın Kuveyt'i işgalinin ardından Birleşmiş Milletler'in bir ülkeye ekonomik ambargo uygulanmasını öngören 661 sayılı kararına, Türkiye zaman geçirmeden katıldı. Türkiye'nin bu çerçevede Irak'a uyguladığı ambargo, en katı şekilde uygulanıyor ve bu konuda "büyük titizlik" gösteriliyor.

İnsani boyut ve uluslararası hukuk anlayışının gereği olarak, alınan ambargo kararı, bu yönleriyle haklı gerekçelere dayandırılabilmektedir. Ancak, aradan geçen bir aylık dönemin ardından görünen o ki, Türkiye Irak'a ekonomik ambargo uygulamaya "ziyadesiyle" istekli. Hem de bölgede ekonomik açıdan en zayıf ülkelerden biri olmasına karşın.. Ve yine açıkça görülmektedir ki, Türkiye, başta ABD olmak üzere, Batılı ülkelere kendisine yöneltilen "Körfez bunalımında daha aktif rol alma telkinlerini fazlasıyla eyleme dönüştürüyoruz. Dahası, neredeyse BM Güvenlik Konseyi kararlarının "tavsiye" niteliği taşıdığı gözden ırak tutulmaya çalışıyor. Bölgede askeri müdahaleye hazırlanan ABD ve öteki Batılı ülkelerin bu yöndeki girişimlerine destek olmak amacıyla, hükümetin istediği anda Körfez'e askeri güç göndermesi konusunda TBMM'den yetki alınmaya çalışılmıştır. Uzun sözün kısası, Türkiye Körfez krizinde kendisini Ortadoğu petrollerinin "hami"si gören ABD'nin "joker"liğine soyunmuştur. Ayrıca, Körfezlerinin yaratacağı bulanıklığın, siyasi iktidarın bir süre daha tartışmasız devamına ve "tek adam"lığın farkında olunmadan kanıksanmasına olarak vereceği hesapları da madalyonun aynı yüzünde.

Ekonominin Üstlendiği Ek Fatura

Madalyonun diğer yüzü ise, Türkiye'nin Körfez kriziyle uğradığı, ve değişebilecek koşullar karşısında alacağı tavıra bağlı olarak uğrayabileceği ekonomik kayıplardır.

Açıktır ki 10.5 trilyon lira ile yüzde 17 oranında açığı bulunan Türkiye bütçesi, Basra Körfezi krizinden onarılması kısa vadede olanaksız yaralar alacaktır. Irak'ın Kuveyt'i işgali ve bu ülkeye karşı ekonomik ambargo uygulanması ile Türkiye'nin uğradığı ve uğrayacağı kayıplar, tartışılmaya başlanmıştır.

Resmi ağızlar, Türkiye'nin zararının 5 milyar dolar dolayında olduğunu ifade ediyor.

Krizle birlikte, Türkiye'nin Irak'tan alacaklı olduğu 750 milyon dolar göze çarpan ilk kayıp. Irak ve Kuveyt'e yıllık 660 milyon dolarlık ihracat ile Irak'ın Türkiye'den geçen petrol boru hatlarından sağlanan gelir 250 milyon dolar, kayıp hanesinin diğer doğrudan kalemleri. Sözkonusu iki ülkedeki müteahhitlik ve öteki hizmetlerden sağlanan yıllık gelir ise yaklaşık 700 milyon dolar düzeyinde. Turizm gelirlerindeki azalmanın da 500 milyon dolar düzeyinde gerçekleşeceği tahmin ediliyor. Diğer önemli bir yük ise, petrol fiyatlarındaki artışın Türkiye'nin petrol faturasına bindireceği ek yüktür. Enerji ve Tabii kaynaklar Bakanı ek petrol faturasının 1.4 milyor dolar düzeyinde olacağını ifade ediyor.

Bir aylık krizin Türkiye ekonomisinde kısa vadede yarattığı ve yaratacağı kayıpların bu denli büyük olması, Türk ekonomisinin üstleneceği ek faturanın, krizin daha uzun sürmesi, sıcak savaşa dönüşmesi ve Türkiye'nin daha aktif rol üstlenmesi halinde hangi boyutlara ulaşacağını gözler önüne sermektedir. ekonominin üstlendiği ek faturalar ise her zaman olduğu gibi halka ödetilecektir. Yani fatura bedelleri mal ve hizmetlerin etiketine yansıtılarak enflasyon şeklinde halka yansıtılacaktır.

Türkiye Sadakatinin Bedelini İstiyor

Türkiye bu denli büyük ekonomik kayıplar nasıl göze alabilmektedir? Cumhurbaşkanı'nın dolayısıyla hükümetin - beklentisi, Türkiye'nin kayıplarının "vefa borcu" şeklinde- dönerse- devrik Kuveyt yönetimi, ABD Suudi Arabistan aynı cephedeki zengin Körfez ülkeleri tarafından ödeneceğidir. Cumhurbaşkanı'nın bu yöndeki isteğini ABD Başkanı Bush'a ilettiği ve Türkiye'yi ziyaretinde ABD Dışişleri Bakanı Baker'a ayrıntılarıyla dile getirdiği belirtiliyor. Diğer yandan Devlet bakanı Güneş Taner de Türkiye'nin kayıplarınınkarşılanmasında katkılarının neler olabileceği yolunda geçtiğimiz hafta Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde görüşmeler de bulundu. Taner, Suudi Arabistan'da bu ülke yetkililerinin yanısıra devrik Kuveyt yönetimiyle görüşmeyi de ihmal etmedi. Diğer yandan Avrupa Topluluğu ve Japonya'dan Türkiye'nin zararlarının tazmini konusunda yardım istemiyor. Daha doğru bir ifadeyle ABD, Avrupa ve Japonya için yaşamsal önem taşıyan Ortadoğu petrollerine yönelen "tecavüzlere fedakarlıkla karşı koyan" Türkiye "sadakatinin bedeli"ni istiyor. Doğal olarak Türkiye'nin kayıplarını karşılayacak ülkeler arasında kendileri doğrudan tehdit altında bulunan Suudi Arabistan ve BAE de bulunuyor. Öyle ya, Türkiye durup dururken bu ülkelere yönelecek tehditlere siper ediyor (!).

Gelelim, Türkiye'nin beklentilerinin gerçekleşme şansının boyutlarına "Türkiye'nin kayıplarının telafisi konusu bu ülkelerin gündemindedir. (Suudi Arabistan ve BAE). Bu ülkeler Türkiye'nin tavrını yakından izlemişler ve buna karşılık, Türkiye'nin uğradığı kayıpları telafi etmek istediklerini belirtmişlerdir. Riyad ve Abu Dabi'deki görüşmelerden sonra yurda dönen Taner; böyle konuşuyordu. Yardımların şekli ve zamanı konusun da henüz bir netlik olşumadığını belirten Güneş Taner; "Suudi Arabistan'ın Türkiye'ye ucuz petrol verip veremeyeceği" yolundaki bir soruya da "OPEC'in belirlediği fiyatın kırılmasının mümkün olmadığı" yanıtını veriyordu. Demekki, Suudi dostlarımız OPEC fiyatlarını kıramayacakları için bize düşük fiyattan petrol verememenin üzüntüsünü yaşıyorlar. (!)

Ufukta Birşey Görünmüyor

ABD, Avrupa Topluluğu ve Japonya'nın ise Türkiye'nin ekonomik kayıplarının tazmine katkıda bulunma konusunda bir tutum içinde -en azından şu ana kadar- bulunmadıkları açıkça görülmekte. Eğer bu yönde ciddi bir istek belirmiş olsaydı, hiç değilse ABD ve Avrupa Topluluğu ülkelerinin Türk ihraç ürünlerine koydukları sınırlamaların kaldırılması yoluna gidilebildi. Kaldı ki, böyle bir girişim doğrudan Türkiye'ye yardım değil, benimsedikleri ekonomik modelin gereklerine ayları olarak Türk ihraç ürünlerine uyguladıkları haksız kısıtlamaların kaldırılması ve bu haksızlığın giderilmesi şeklinde olacaktı. Diger yandan yardım talebinde bulunulan ülkelerden Türkiye'ye özel koşullar içeren krediler bir yana, normal koşullara sahip yeni krediler açılması bile henüz ciddi şekilde gündeme gelmemiştir. Yani her vesileyle tekrar edilen "Türkiye'nin Batı'nın gözünde öneminin arttığına" delalet edebilecek herhangi somut bir işaret ufukta görünmemektedir.

Son üç hafta içinde akaryakıt fiyatlarına yapılan zammın yüzde 45'i bulmasının ardından suudi Arabistan'dan yapılan tüp gaz bağlantısı da zamlı fiyatlarla gerçekleştirildi. Böylece tüp gaz fiyatlarına da 400 lira ile 2 bin 450 lira arasında değişen miktarlarda zam yapıldı. Ayrıca dış borç stokunun döviz kompozisyonu dikkate alınarak yapılan hesaplamalara göre de Türkiye'nin dış borç stokunun ağustos ayı içinde çapraz kurlardaki değişim sonucunda 620 milyon dolar arttığı hesaplandı.

"Yardım Güç" Diyorlar

ABD kaynaklı birtakım içi boş vaatlere karşın, Türkiye ekonomisinin uğradığı kayıpların karşılanması konusunda ciddi ve haklı tereddütlü bulunmaktadır. Nitekim, Türkiye'nin dış ticaretinde yüzde 70 dolayında payı bulunan Avrupa Topluluğu ülkeleri ile öteki batılı ülkelerden bu konuda olumsuz sinyaller alınmaya başlanmıştır. Avrupa Topluluğu Başkan Yardımcısı Bangemann, krizdeki tutumu ve ambargodan dolayı uğradığı ekonomik kayıplar için Türkiye'ye yapılan yardımın arttırılıp arttırılmayacağı yolundaki bir soruya, "Bunu söylemek güç. Türkiye muhtemelen ek mali yük altına girecek" yanıtını verdi.

Türkiye'nin Körfez krizi nedeniyle uğradığı ekonomik zararın, İşgal ve tehdit altındaki ülkelerle bölgeden çıkarı olan gelişmiş ülkeler tarafıdan karşılanacağı yolundaki beklendiler yanlış hesaptır. Bu hesabın, hele Türkiye'yi krizin içinde daha aktif yeralma hevesleri de dikkate alınmak üzere yeniden ve birkez daha gözden geçirilmesi, ülke çıkarları açısından büyük önem taşımaktadır. Diğer yandan, Türkiye, Irak da dahil olmak üzere, Ortadoğu'daki ülkelerle bundan sonraki dönemde de ticari ilişkilerin sürdürme zorunluluğunun bilinciyle hareket etmelidir.